

1. Título

Competencias de Introducción a la Universidad a la Secundaria. Cómo evitar el riesgo de exclusión en entornos socioeconómicos con bajo porcentaje de graduados de educación superior

Pau Solà i Ysuar i equip del treball participant

2. Descripción de la propuesta y los objetivos

2.1. Descripción

Las referencias muestran un desequilibrio en el punto de partida con el que los estudiantes, en contextos socioeconómicos más desfavorables, enfrentan estudios en contraste con aquellos que lo hacen con condiciones más favorables. La falta de referentes y estímulos familiares parece tener un impacto, tanto en el que estudian estos estudiantes, como las estrategias y recursos de aprendizaje a los que tienen para acceder y adaptarse a la educación superior.

El proyecto se consideró en perspectiva para abordar este desequilibrio, dado el alto riesgo de exclusión social que puede significar que los estudiantes con potencial y talento se quedan fuera de los procesos de enseñanza y aprendizaje, por un lado para terminar secundario (en este caso, bachillerato) y, por otro, para adaptarse con éxito a la universidad.

Fue posible llevarla a cabo durante el transcurso de este 2014-2015 gracias a la iniciativa ganó el concurso de proyectos de Responsabilidad Social Universitaria de nuestra universidad, con el apoyo del Patronato y el Vicerrectorado de Responsabilidad Social. La financiación obtenida ha permitido ejecutar y evaluar el proyecto. Ahora con la experiencia y los resultados en la mano hechos realidad se presenta en este concurso.

El proyecto se estructuró en torno a medidas preventivas de enriquecimiento de competencias, en línea con el modelo de enriquecimiento instrumental (Feuerstein), con la intención de facilitar el desarrollo de estrategias compensatorias al potencial deficitario que un entorno familiar con falta de referencias universitarias puedan afectar al éxito en su adaptación a la educación superior, entre otros aspectos. A través de un programa de intervención basado en la influencia de referentes, voluntarios universitarios, a partir de experiencias sobre lo que es estudiar en la universidad.

El diseño del proyecto fue considerado como una acción colectiva en el contexto de una escuela secundaria, dirigida a todos los estudiantes de 1er año de Bachillerato. Los agentes implicados son, por un lado, externos -red de voluntarios y profesionales de la universidad, personal técnico y educativo- y, por otro, referentes del propio centro -orientación, tutoría y dirección del centro

de Secundaria-. El campo de intervención se ha dirigido a una escuela secundaria, ubicada en un entorno esciocultural con posibles deficiencias de estímulo universitario; específicamente, en contextos familiares con un bajo porcentaje de referencias universitarias.

La interculturalidad es un factor acondicionador que el proyecto ha tenido en cuenta. El punto de partida, en la situación actual, de las primeras oleadas de hijos de inmigrantes que están en el umbral del acceso a la universidad, muestra una desigualdad con respecto a aquellos que tienen referencias universitarias en su entorno familiar.

El proyecto consistió concretamente en la realización de una prueba piloto del programa de intervención diseñado en una escuela secundaria, el INS Milá i Fontanals de Barcelona, situado en el barrio barcelonés de El Raval, con alumnos de 1er año de Bachillerato, ya que los alumnos de segundo año se concentran en la preparación de la selectividad.

El programa de intervención incorpora en el currículo, al plan de acción tutorial del segundo trimestre, con 4 estudiantes universitarios que en parejas plantean un programa de desarrollo de competición transversal a los dos grupos de 1o de Bachillerato. Lo que se denominan competencias universitarias en las escuelas secundarias (competencias contextuales, informativas y metodológicas) influyen en tres áreas: abandono en el Bachillerato, elección de estudios universitarios y adaptación y tráfico a la universidad y la disminución de los indicadores de abandono escolar.

En resumen, sobre la base de los buenos resultados de un curso específico para estudiantes de primer año en la universidad, se ha extrapolado y adaptado a las necesidades de un contexto de enseñanza secundaria con estudiantes en riesgo de exclusión social en contextos con bajo porcentaje de referencias universitarias, donde desarrollar competencias contextuales, informativas y metodológicas para fortalecer las competencias y el conocimiento sobre el entorno universitario que puedan facilitar la construcción y el fortalecimiento de las expectativas universitarias, así como garantizar una transición adecuada a la universidad, y evitar un mayor abandono por la no persistencia.

Para llevar a cabo el proyecto cabe destacar el papel de los voluntarios participantes, estudiantes universitarios que han sido los líderes en la construcción y desarrollo de estas expectativas.

2.2. Objetivos

El objetivo principal del proyecto ha sido facilitar referencias y medidas para promover el éxito de la adaptación a la universidad a través de un programa de desarrollo de competencias orientado a promover el éxito escolar, potenciar el papel de la comunidad educativa en un amplio sentido territorial, y transferir a la comunidad los conocimientos generados con experiencia a través de acciones colectivas adaptadas a las necesidades del contexto para :

- De manera eficaz, eficiente y eficaz, con acciones compensatorias, el riesgo de exclusión social del acceso y la persistencia en los estudios.
- Establecer mecanismos de coordinación entre la secundaria y la universidad e involucrar a los estudiantes universitarios y las familias en el proceso.
- Desarrollar una línea de voluntariado y participación social de los estudiantes universitarios con el medio ambiente y los estudiantes de secundaria.
- Reducir el abandono de los estudiantes y promover su proceso de adaptación a la hora de acceder a la universidad a través de competencias transversales.
- Fortalecer el papel de la universidad con programas de formación y transferencia de experiencia.
- Promover la construcción de expectativas universitarias y referencias entre un grupo de estudiantes adolescentes con bajas expectativas en un entorno con bajo porcentaje de graduados más altos.

3. Justificación

"Las expectativas educativas de los estudiantes, como han demostrado los análisis recientes, son un factor clave para explicar sus trayectorias formativas. Más allá del rendimiento académico (Kerckoff, 1995) hay otros factores que pueden explicar e influir en las expectativas educativas de los estudiantes" (Castejón, A. y Zancajo, A., 2014).

Los factores sociales indican que el nivel económico, la composición social de la escuela y las características estructurales del sistema educativo afectan a tres elementos. De acuerdo con el principio de autoselección social, los estudiantes hacen una autoselección social a lo largo del proceso, "definida por una adaptación de las expectativas educativas, a menudo relacionadas con las aspiraciones laborales, condicionadas por el capital social de sus familias" (Dupriez et al. 2012).

Así, con la referencia del desequilibrio y la construcción de expectativas, el proyecto comienza con el objetivo de abordar este desequilibrio, dado el alto riesgo de exclusión social que puede significar que los estudiantes, con potencial y talento, se quedan fuera de los procesos de enseñanza y aprendizaje, por un lado para terminar el Secundario (en este caso, el Bachillerato) y por otro para adaptarse con éxito a la universidad.

El hecho de que "la educación post-obligatoria sea cada vez más necesaria en un mundo cambiante. La educación obligatoria a pesar de ser esencial ha dejado de ser suficiente. Así, la mayoría de los países desarrollados están comprometidos con un modelo de formación más allá de la educación obligatoria que garantice el crecimiento de las sociedades y sus ciudadanos" (Castejón, A. y Zancajo, A., 2014).

Es una justificación de la razón del proyecto, la insoversión que de una acción colectiva se alcanza un grupo de estudiantes que está en el proceso de definir su itinerario formativo y construir expectativas, un programa de intervención que desde la experiencia del voluntariado aporta una perspectiva y visión de lo que significa estudiar en la universidad desde la experiencia y la interacción compartida entre compañeros.

Por otro lado, representa una buena oportunidad para que la universidad transfiera conocimientos y se abra y se adapte al medio ambiente, preste servicio a sus alumnos y desarrolle un crecimiento académico, profesional y personal en actividades significativas y auténticas de servicio al medio ambiente.

En términos de rendimiento y contexto socioeconómico, el efecto de la situación socioeconómica es mucho más importante entre los estudiantes de bajo rendimiento, estos tienden a tener menores expectativas de obtener un título universitario que entre los estudiantes con bajo rendimiento pero de mayor nivel socioeconómico (Castejón, A. y Zancajo, A., 2014).

4. Destinatarios

El proyecto se lleva a cabo en el INS Milà i Fontanals (<http://insmilabcn.cat/>), situado en el barrio del Raval de Barcelona, en un entorno sociocultural con potencial falta de estímulo universitario.

La acción está dirigida a todos los alumnos del primer año de Bachillerato, un total de 49 alumnos, aproximadamente, de las dos líneas de Bachillerato con las que cuenta el centro: Bachillerato Científico y/o Tecnológico y Bachillerato Humanístico y/o Ciencias Sociales (17 del Bachillerato Científico- Tecnológico y 32 del Bachillerato de Ciencias Sociales - Humanística).

El grupo de edad es el de los estudiantes de 1er año de Bachillerato -de 16 a 19 años-. Esta selección se basa en el hecho de que las clases de los alumnos de 2o año de Bachillerato se centran en el proceso de selectividad.

Es por ello que, introduciendo acciones tutoradas basadas en medidas compensatorias a través de un programa de desarrollo de competencias transversales, se ha pretendido tener un impacto en tres áreas: el abandono del Bachillerato, la elección de los estudios universitarios y la adaptación y tránsito a la universidad y la reducción de los indicadores de abandono.

El proyecto afecta a los estudiantes universitarios a través de la red de voluntarios, profesores de secundaria, expertos y profesionales de la Universidad.

5. Recursos utilizados

5.1. Recursos humanos

El proyecto requiere la presencia de varios grupos, tanto internos como externos de la universidad:

- **Voluntariado** que han dedicado al proyecto aproximadamente 25h, entre el proceso de selección, formación y las sesiones en el centro y la última visita a la universidad.

La selección y formación de los 4 voluntarios participantes ha sido un factor clave, debido al perfil y la capacidad empática que podrían mostrarse e impactarse como referencias entre los estudiantes de secundaria.

3 niñas y 1 niño, estudiantes universitarios de nuestra institución, de diferentes grados, han configurado el primer grupo de voluntarios del proyecto. Su grado de implicación ha sido muy alto, los Voluntarios preparan y trabajan en sesiones de equipo y proponen actividades planificadas para el desarrollo de competencias desde una perspectiva de proximidad y con un lenguaje cercano dentro de las aulas del instituto.

- **Personal docente e investigador.** 3 profesores de nuestra universidad han sido parte del equipo del proyecto y han participado activamente en el diseño y desarrollo del proyecto, por su conocimiento en el campo de la formación del profesorado de secundaria y en el campo de la investigación en temas de inmigración.
- **Personal técnico.** Un equipo de 8 personas de diferentes servicios y centros relacionados con la selección, formación y seguimiento del voluntariado, así como en la definición de los contenidos y recursos didácticos destinados al desarrollo de competencias contextuales, informativas y metodológicas, tanto para voluntarios como para destinatarios.
- **Estudiantes en práctica:** que han llevado a cabo el diseño y preparación de recursos didácticos para el voluntariado; preparación de la visita a la universidad, análisis de los resultados y realización del informe del proyecto.
- **Equipo docente del centro colaborador:** la gestión del centro, la hora de Bachillerato coordinada, así como los 2 tutores del curso.
- **Expertos** externos: participantes en la mesa redonda de presentación y difusión de resultados.

5.2. Recursos materiales

El proyecto ha contado con un presupuesto total de 3.000 euros, otorgado en el marco del citado premio, el primer premio para el concurso de proyectos de Responsabilidad Social Universitaria de nuestra universidad. Lo que ha permitido tener un alumno en la práctica, diseñar y preparar los materiales didácticos, adquirir tarjetas para los viajes del voluntariado y organizar una mesa redonda para el cierre y presentación de los resultados.

Con respecto a los recursos materiales requeridos a lo largo del proyecto:

- Recursos web para la difusión de la experiencia.
- Recursos didácticos y material para apoyar la formación de voluntarios y sesiones con estudiantes.
- Diseño, administración y análisis de datos de encuestas de satisfacción.
- Material para sesiones de coordinación.
- Instalaciones universitarias para la formación de voluntarios involucrados.
- Espacios universitarios y auditorio para la visita guiada (gymkhana).

El programa de formación de voluntariado (5h), ha supuesto trabajar durante tres sesiones y con cuatro expedientes las competencias en curso y la construcción de una identidad como referencia. El objetivo de los recursos didácticos es facilitar experiencias, preguntas, directrices, actividades, etc. para que los voluntarios tomen conciencia del grupo al que están abordando, y de lo que son y cómo deben transmitirse sus experiencias para que se vivan como aprendizaje.

- **¿Cómo son? Análisis del perfil de los estudiantes de secundaria post-obligatorios.** Consiste en conocer las características generales de los jóvenes de esta edad a partir de tres preguntas: ¿Cómo son? ¿En qué contexto? ¿Cómo aprenden?
- **Característica general de la Universidad.** Competencias contextuales. Qué es la Universidad y cómo se organiza.
- **Competencias de información.** Qué es ACTIC. Ci en Bachillerato. El trabajo de investigación.
- **¿Cómo aprender en la universidad?** Estudiar en un entorno orientado al desarrollo de competencias. Competencias metodológicas. Estudiar en un contexto europeo. Metodologías y actividades docentes. Métodos de evaluación.

6. Metodología

La metodología del proyecto se basa en la orientación en la construcción personal de las expectativas con respecto a la titulación de los estudios, al mismo tiempo, así como en las expectativas laborales y profesionales.

El impacto se propone a través de un modelo de desarrollo de competencias centrado en aspectos de interés y relacionado con los intereses de los estudiantes de bachillerato. Por ejemplo, el trabajo de las competencias de información está asociado con el trabajo de investigación que se va a llevar a cabo.

Sobre la base de situaciones significativas, auténticas y entre los estudiantes-referentes, se construye un modelo de cambio de creencias (construcción cognitiva), relacionado con aspectos emocionales y conductuales.

La evaluación tiene en cuenta aspectos cuantitativos y cualitativos, tanto la colección cualitativa de las aportaciones de los profesores, del equipo del proyecto y sobre todo de los alumnos del instituto (mixto -cuantitativo y cualitativo- y del voluntariado -especialmente cualitativo).

7. Fecha de inicio del proyecto

El proyecto ha sido planificado y desarrollado durante el curso académico 2014-2015, en el que se han llevado a cabo diversas tareas de diseño, desarrollo, evaluación y difusión.

El proyecto comenzó formalmente el 30 de septiembre, ganando el 1er concurso y obteniendo reconocimiento institucional y económico para llevarlo a cabo. El primer término está dedicado al diseño y coordinación con el centro, y especialmente al proceso de selección de voluntarios. A partir del 7 de enero de 2015, se celebraron reuniones con cada uno de los candidatos.

Antes de iniciar las intervenciones en el centro, los cuatro voluntarios realizaron un periodo de formación de cinco horas por parte de los servicios y centros de la universidad involucrada en el proyecto. Hubo dos sesiones los días 13 y 14 de enero de 2015.

La primera de las 8 sesiones en el centro comienza el 21 de enero de 2015 y finaliza el 6 de mayo con la visita que realizan a nuestra universidad, donde aplican las competencias trabajadas.

8. Desarrollo de la actividad

Las fases del plan de trabajo del proyecto se han diferenciado según el curso 2014-2015:

1er trimestre 2014-2015

- Diseño del Programa de Desarrollo de Competencias a partir del anterior Curso de Introducción a la Universidad, realizado por el personal técnico involucrado.

- Sesión de coordinación paralela con INS Milá i Fontanals para el ajuste y especificación de las características del centro.
- Selección, formación y coordinación de voluntarios y referencias de cada centro participante.
- Elaboración de la Guía y Material de Apoyo.

2o trimestre 2014-2015

- Desarrollo e implementación del Programa de Desarrollo de Competencias, con una dedicación total de 25h. La estructura final del proyecto ha sido 10h de tutoría presencial, 8h de intervención presencial en el centro (distribuida en 8 sesiones de 55 minutos) [Ver anexo, Centro de Intervención del Programa de Planificación], 5h de formación de voluntarios y 2h de la visita a la universidad..

3er trimestre 2014-2015

- Visita a la universidad. Sesión en formato gymkhana basada en el aprendizaje experiencial, las diferentes competencias se observan in situ en un contexto universitario, en equipos y guiadas por los referentes.
- Administración del cuestionario de evaluación de la experiencia.
- Acciones de difusión interna y externa de la prueba piloto, a través de los propios medios de comunicación de la universidad como artículos de prensa, conferencias internas (Mesa redonda 4 de junio sobre el papel del voluntariado) y la jornada de clausura del proyecto que tendrá lugar en octubre de 2015. Esta difusión es importante para dar a conocer el proyecto en diversos medios de comunicación.

8.1. Diseño

El proyecto ha requerido una alta tarea de diseño y coordinación previa. Por un lado, la planificación de las sesiones del centro por parte de los voluntarios. En total, se celebraron 8 sesiones de una hora cada una (8 horas de entrenamiento presencial). Se ha dedicado una hora a las competencias contextuales, 4h a la información y 3h a metodológica.

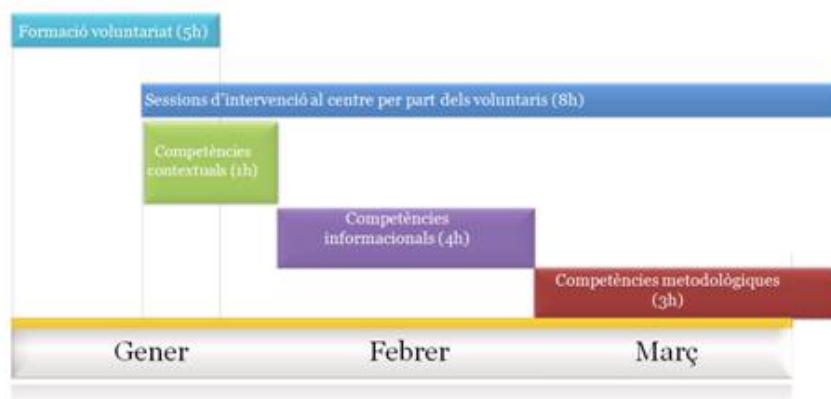
Antes de las sesiones, se elaboró un material de formación para el voluntariado, donde se tramitaban las diversas competencias. La formación duró cinco horas para las que se realizaron 4 expedientes y tres presentaciones. Estos recursos didácticos sirvieron para guiar al voluntariado durante las sesiones en el centro:

- ¿Cómo son? Análisis del perfil de los estudiantes de secundaria post-obligatorios. Consiste en el conocimiento, por un lado, de las características generales de los jóvenes de esta época a partir de tres preguntas: ¿Cómo son? ¿En qué contexto? ¿Cómo aprenden?
- Características generales de la Universidad. Competencias contextuales. Qué es la Universidad y cómo se organiza.
- Competencias de información (CI). Qué es ACTIC. Ci en Bachillerato. El trabajo de investigación.
- ¿Cómo aprender en la universidad? Estudiar en un entorno orientado al desarrollo de competencias. Competencias metodológicas. Estudiar en un contexto europeo. Metodologías y actividades docentes. Métodos de evaluación.

1r trimestre 2014-2015

2n trimestre 2014-2015

3r trimestre 2014-2015

9. Evaluación

9.1. Perspectiva estudiantil

- Técnicas de investigación. Cuantitativo y cualitativo (a través de un instrumento de recopilación de datos basado en una encuesta, reuniones con la facultad del centro y evaluaciones semanales y finales por parte de voluntarios)
- Alcance del estudio. El campo del estudio es el impacto del proyecto Competencias de Introducción a la Universidad a la Secundaria a los estudiantes de 1o de Bachillerato del INS Milán y Fontanals durante el curso 2014-2015.

Como datos del centro, en 2014-2015 hay 109 estudiantes matriculados en el cuarto año de ESO. En el primer año de bachillerato, sin embargo, durante el mismo año, la cifra es de 49 estudiantes. De los alumnos matriculados en el PAU en 2015, es decir, de segundo año de bachillerato, hay 14 alumnos.

- Población. 49 estudiantes. Entre ellos, 17 del Bachillerato Científico - Tecnológico y 32 del Bachillerato de Ciencias Sociales - Humanístico.
- Vista. Se recogieron un total de 38 encuestas entre los estudiantes de 1er año de bachillerato. También tenemos 8 evaluaciones semanales conjuntas de voluntariado, y un reflejo final de cada uno de los cuatro voluntarios.
- Período de recopilación de datos. Encuestas: 3er período del curso 2014-2015

Descripción del ejemplo: Participación

El porcentaje medio de participación en la encuesta fue del 77,55% del total de estudiantes de 1er bachillerato. Como indica la ficha técnica, el objeto de población de estudio es el conjunto de estudiantes matriculados en el primer año de bachillerato del INS Milá i Fontanals de Barcelona.

Las encuestas se llenaron durante la semana del 11 al 17 de mayo.

Instrumento de recopilación de datos: la encuesta

La herramienta de recopilación de datos para obtener la evaluación de los estudiantes de secundaria post-obligatorios ha sido la encuesta. Esto ha llegado a los estudiantes a través de los tutores, y se ha rellenado en el propio centro.

A partir de estas encuestas, se ha realizado un análisis estadístico de los datos y una interpretación que nos ha permitido evaluar la información obtenida.

Las fuentes de información con las que han trabajado en el estudio son primarias, es decir, se han obtenido del contacto directo con los estudiantes. A través de los diversos elementos que componen la encuesta, se han extraído datos cuantitativos y cualitativos.

9.2. Perspectiva del Centro

Con el fin de ver el foco del centro en relación con el proyecto Competencias de Introducción a la Universidad a la Secundaria a los estudiantes de 1o de Bachillerato del INS Milán y Fontanals durante el curso 2014-2015 fue seguido con los tutores, el coordinador y el director del centro.

El seguimiento es cualitativo a través de reuniones y correos electrónicos con el personal del centro, lo que ha permitido ajustar la experiencia y valorar positivamente, así como continuar el próximo curso.

9.3. Perspectiva del voluntariado

La evaluación del proyecto por parte de voluntarios se ha realizado con dos ejes: por un lado, un seguimiento semanal de las sesiones y, por otro, una reflexión final sobre el proyecto.

Las evaluaciones semanales consistieron en cinco secciones: el resumen de la sesión; objetivos y contenidos trabajados; aspectos de interés; aspectos que deben mejorarse y el grado de satisfacción. Esta reflexión fue conjunta, es decir, fue completada por los cuatro voluntarios juntos.

Reúnen fuentes cualitativas y cuantitativas por un lado (grado de satisfacción). Por lo tanto, hay una evaluación para cada sesión, un total de ocho.

En el apéndice hay una muestra del documento utilizado como modelo.

En cuanto a las reflexiones finales se hicieron al final de las sesiones, durante el mes de mayo. Hay cuatro de ellos y, a diferencia de las calificaciones semanales, estos se llevaron a cabo individualmente.

10. Creclusiones

Los objetivos fijados antes del inicio del proyecto se cumplen en gran medida. Las valoraciones obtenidas en el proyecto -de los estudiantes, del centro y del voluntariado- son muy satisfactorias, y muestran una gran eficiencia, tanto en términos de evitar el riesgo de exclusión

social, como para fortalecer el papel de la universidad. La línea de voluntariado con los estudiantes de la institución ha sido muy valorada y ha tenido una efectividad crucial en la transmisión de las diversas competencias.

El proyecto *Competencias de Introducción a la Universidad Secundaria: cómo evitar el riesgo de exclusión en entornos socioeconómicos con bajo porcentaje* de graduados superiores ha obtenido unos resultados muy satisfactorios. Aunque la eficacia directa del proyecto aún no se conoce en el porcentaje de estudiantes que acceden a la universidad, se puede concluir que se han alcanzado los objetivos fijados al inicio del proyecto.

Por un lado, el análisis de las evaluaciones de los estudiantes muestra la eficacia del proyecto en términos de fortalecimiento del papel de la universidad a través de programas de formación - material didáctico para voluntarios- y la transferencia de experiencia por parte de voluntarios estudiantes de pregrado unitarios. A través de sesiones presenciales en el centro, los estudiantes se han dado cuenta de lo que es la universidad y cómo se aprende, por lo que se ha establecido un vínculo entre la secundaria y la universidad, que muchos estudiantes de secundaria -como indican en las evaluaciones- han cambiado su visión para el futuro.

Por otro lado, ha logrado desarrollar una línea de voluntariado e implicación social de los estudiantes universitarios que ha desempeñado un papel fundamental en el proyecto.

Para las nuevas ediciones del proyecto, se realizarán algunos cambios como la reducción de las habilidades de información, y la adaptación del programa presencial a las necesidades específicas de los estudiantes de secundaria. También considera la opción de hacer una sesión a los estudiantes de segundo de bachillerato, para orientarlo para la universidad.

Anexos. Material de soporte (reproducidas en catalán)

- Material de soporte 1
- Material de soporte 2
- Material de soporte 3
- Material de soporte 4
- Material de soporte 5
- Material de soporte 6
- Material de soporte 7

Competències d'Introducció i Adaptació a la Universitat a la secundària

*Com evitar el risc d'exclusió en entorns
socioeconòmics amb baix % de titulats superiors*

Universitat Pompeu Fabra, 4 de juny del 2015

El projecte *Competències d'Introducció a la Universitat a Secundària* va ser el guanyador de la 1a edició del **Concurs de Projectes de Responsabilitat Social Solidària 2014-2015**, organitzat pel Consell Social i el Vicerectorat de Responsabilitat Social i Promoció.

Equip del projecte

Equip PDI i PAS UPF

Joan Isidre Badell

Carme Cantos

Montserrat Espinós

Gemma García

Carme Hernández

Joan Miralles

Gema Rubio

Mònica Sánchez

Pau Solà i Ysuar (resp.)

Ricard Zapata

Equip INS Milà i

Fontanals

Rosa Birulés

Imma Bruguera

Anna Moreno (coord.)

Teresa Niubò (directora)

Voluntariat i pràctiques

UPF

Laia Hofland

Irene Llorente

David Moragas

Emma Pons

Gemma Puigdomènech

- Punt de partida
 - El projecte
 - El voluntariat
- Context i entorn
 - El centre
- Valoració i 1rs resultats
 - La perspectiva del voluntariat
 - La perspectiva del centre
 - La perspectiva de l'alumnat

Punt de partida

Punt de partida: el projecte

Curs d'Introducció a la Universitat

Punt de partida: dades abandonament a la UPF

Iniciativa institucional: transversal, específica, integrada i contextualitzada.

Per a: alumnat de primer curs de Grau.

Estructura: accions curriculars integrades en el Pla d'Estudis.

Finalitat: afavorir la transició de l'alumnat de secundària a la UPF.

Període	Taxa d'abandonament
2006-2007	14,3%
2007-2008	13,1%
2008-2009	14,2%
2009-2010	13,8%
2010-2011	12,6%
2011-2012	12,7%
2012-2013	12,4%

Punt de partida: el projecte

- Adaptar al context de Secundària la filosofia del *Curs d'Introducció a la Universitat*.
- Dur a terme una prova pilot amb **referents universitaris** destinada a l'alumnat de **1r de Batxillerat** en un **context vulnerable**.
- Introduir estratègies compensatòries referencials orientades a **disminuir el risc d'exclusió i abandonament**.

Punt de partida: el projecte

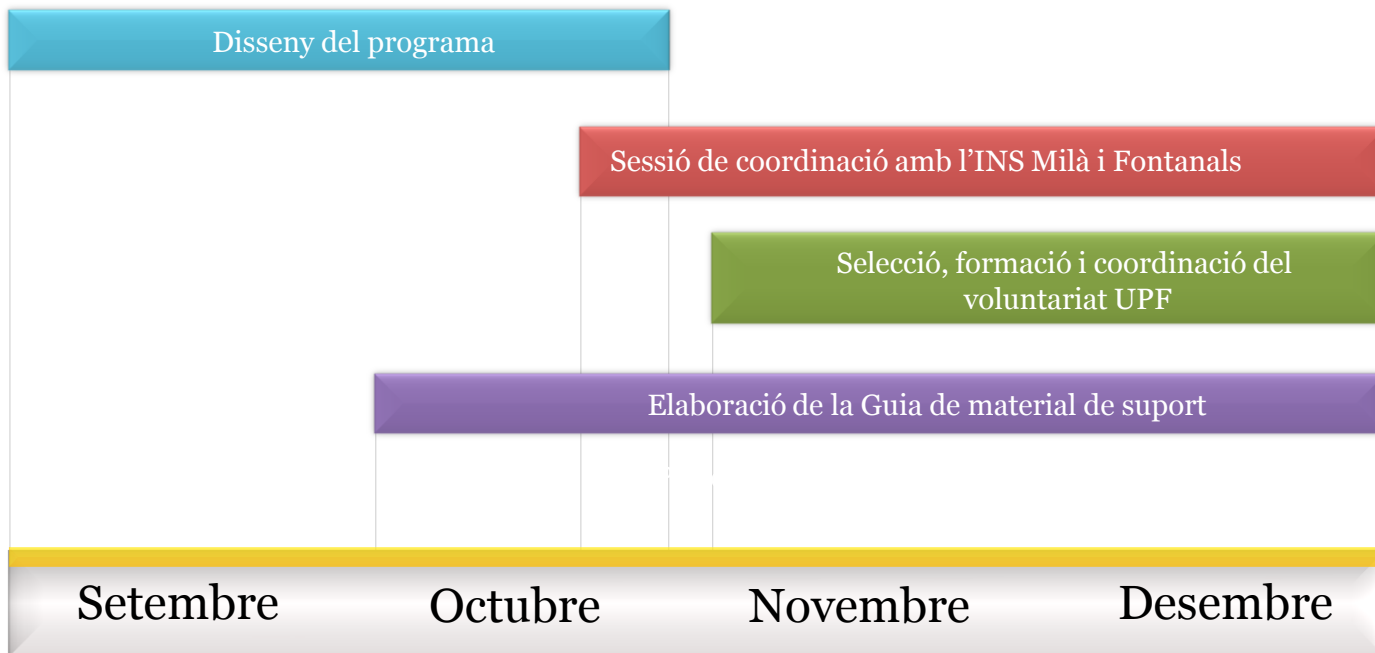

- Desenvolupar una **línia de voluntariat i implicació social** dels estudiants universitaris en l'entorn i l'alumnat de secundària.
- Facilitar **estratègies i competències transversals** per disminuir l'abandonament de l'alumnat i afavorir el seu procés d'adaptació a la universitat.

Punt de partida: planificació del projecte

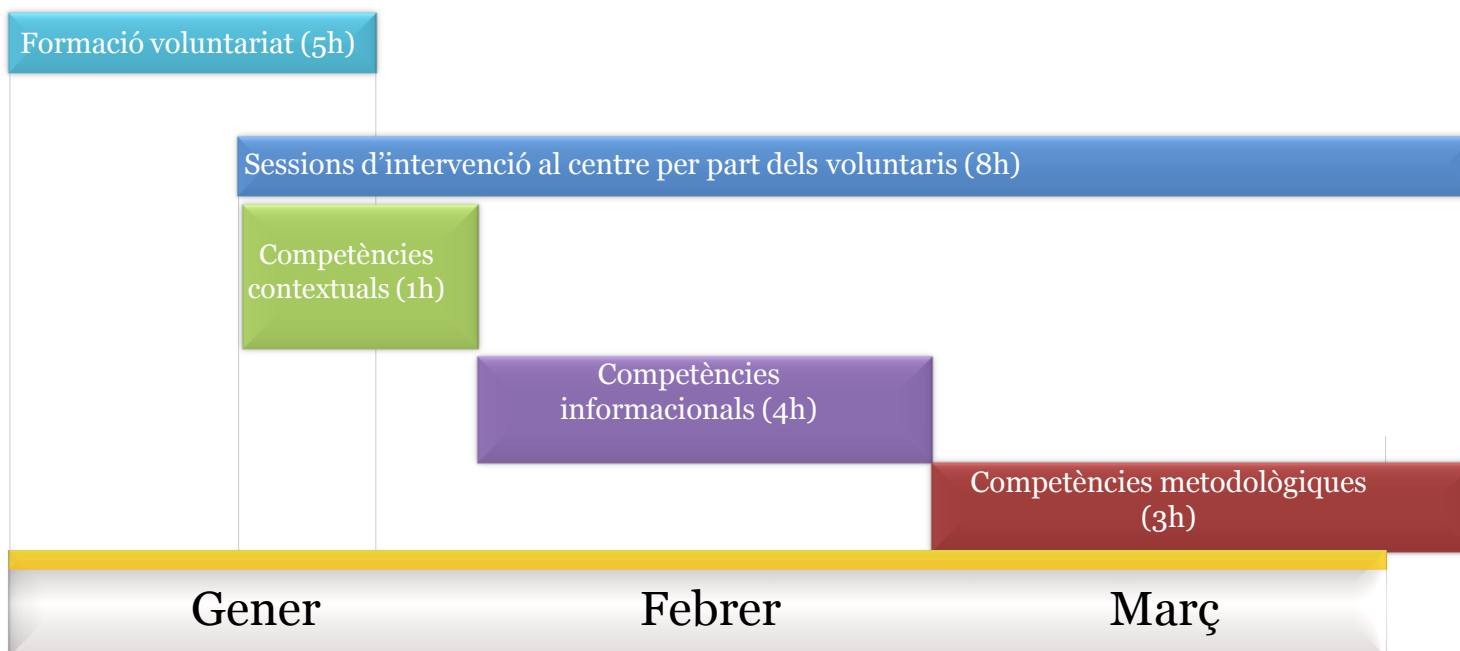
1r trimestre 2014-2015

Planificació del projecte

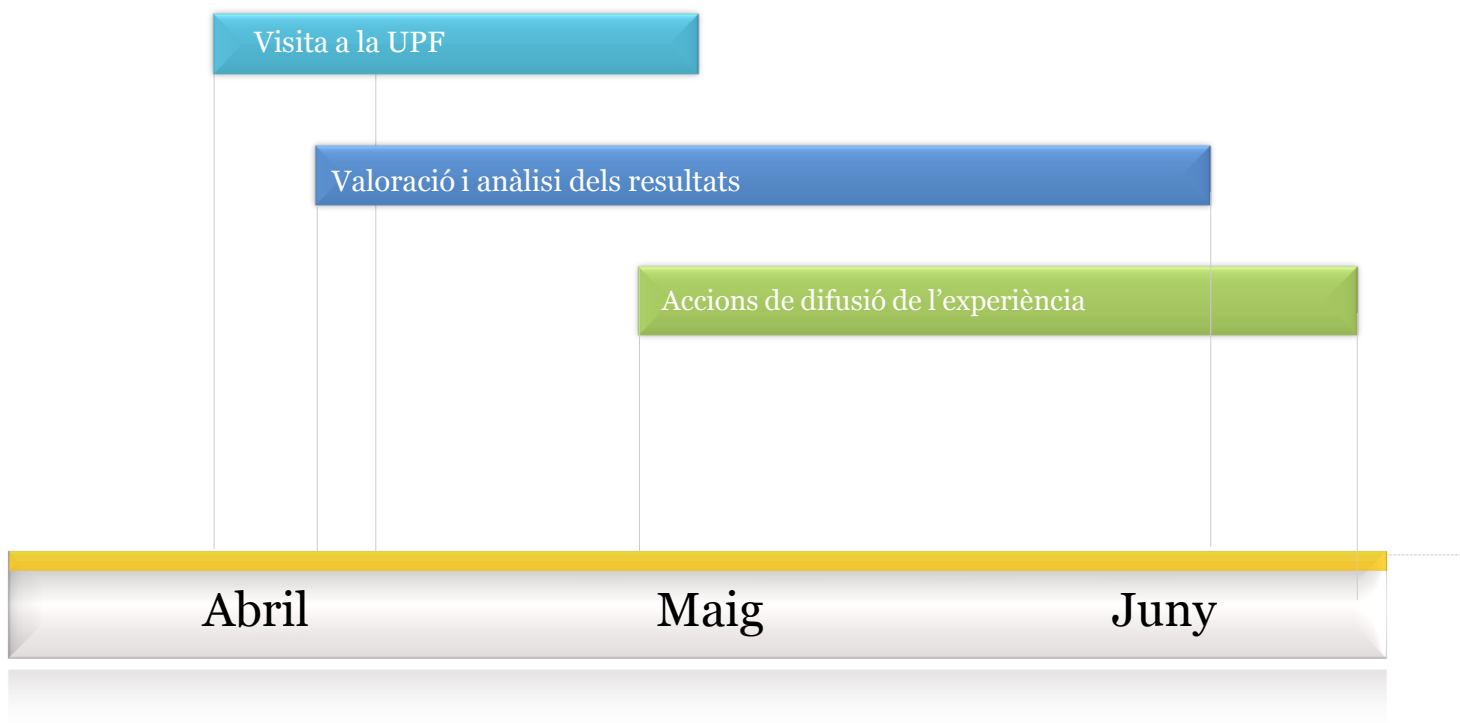
2n trimestre 2014-2015

Planificació del projecte

3r trimestre 2014-2015

Recursos

Recursos humans

Voluntariat (estudiants UPF)

Personal docent i investigador UPF

Personal tècnic UPF (PAS)

- SACU

- CRAI

- CQUID

Equip docent centre col·laborador

Experts externs

Recursos materials

Recursos web

Disseny, administració i anàlisi de dades

Material per les sessions de coordinació

Programa formatiu voluntariat (dossiers i presentacions)

Instal·lacions UPF: espais de visita

Context i entorn

Context i entorn: el centre

On es du a terme el projecte? **l'INS Milà i Fontanals**, situat al barri del Raval de Barcelona.

Context i entorn: el centre

- Matrícula **4t. d'ESO** 2014-15: 109 alumnes.
- Matrícula a **1r. de batxillerat** 2014-15: **49 alumnes**
 - ✓ Tecnològic - Científic: 17 alumnes.
 - ✓ Ciències Socials - Humanitats: 32 alumnes.
- Matriculats a les **PAU 2015**: 14 alumnes.

Entorn i context

Aquest projecte implica la participació d'un equip de **voluntariat (4)**, com a referent universitari, per fomentar competències: contextuals, metodològiques i informacionals.

Albert Salamé. *El Punt Avui*

Valoració i 1rs resultats

A través de tres mirades...

**La perspectiva
voluntariat**

**La perspectiva
del centre**

**La perspectiva de
l'alumnat**

La perspectiva del voluntariat

A partir de:

- **Anàlisi de les valoracions setmanals:**
Pràctica reflexiva en equip

- **Reflexió final:**
Pràctica reflexiva individual

Projecte Competències d'Introducció a la Universitat Valoració de les sessions de voluntariat

IES Milà i Fontanals
Curs 2014-2015

Data: 8 Abril
Sessió: 8a

Resum de la sessió: La darrera sessió ens ha servit per fer un breu recorregut a tot el que hem après al llarg de l'estada a l'IES. A més, hem aprofitat per celebrar el comiat amb un petit pisolabis i un missatge final per part de cada un dels estudiants universitaris, fent una valoració general de l'experiència amb els alumnes.

Objectius i continguts treballats a la sessió: Resum de tots els continguts, a termes generals, del projecte. Valoració general de l'experiència, tant per part nostra com per part dels alumnes. Per tal de treballar de manera cohesionada i coherent, hem ajuntat les dues classes de batxillerat en una de sola, i hem fet la sessió els quatre a la vegada.

Aspectes d'interès (motivació de l'alumnat, qüestions plantejades, etc): Un dels aspectes més importants a destacar ha estat la bona valoració que els alumnes, després d'aquesta primera pregunta informal, han manifestat. Alguns d'ells ens han assegurat que han canviat el seu punt de vista de manera radical sobre la seva orientació acadèmica. Altres, si no de manera tan explícita, també ens han assegurat que el projecte els ha servit per reflexionar sobre el tema. Ara esperen amb ganes la visita al campus.

Aspectes a millorar: Sent la última sessió, hi ha pocs aspectes que considerem millorables. Ens vam quedar curts de temps -més encara considerant que vam voler mirar de fer una mica de comiat-, però per la resta va anar tot molt bé. Vam ajuntar les dues classes però el grau d'atenció va ser el mateix.

Grau de satisfacció:

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

La perspectiva del voluntariat

A partir de:

— **Anàlisi de les valoracions setmanals**

“El més interessant és com els alumnes acaben plantejant les preguntes relacionades amb casos i experiència personal –ja no només en l'àmbit de treball”

La perspectiva del voluntariat

A partir de:

— **Anàlisi de les valoracions setmanals**

“El més interessant és com els alumnes acaben plantejant les preguntes relacionades amb casos i experiència personal –ja no només en l’àmbit de treball”

“Cada cop més, els alumnes pregunten **inquietuds** en la classe impartida [...] el tema que més els hi volta pel cap és la **Universitat**”

La perspectiva del voluntariat

A partir de:

— **Anàlisi de les valoracions setmanals**

“El més interessant és com els alumnes acaben plantejant les preguntes relacionades amb casos i experiència personal –ja no només en l'àmbit de treball”

“Cada cop més, els alumnes pregunten **inquietuds** en la classe impartida [...] el tema que més els hi volta pel cap és la **Universitat**”

“Tots ells volen expressar els seus dubtes respecte a treballs que tenen, de manera que fins i tot hem iniciat la cerca d'un treball de català que tenien per la propera setmana, ja que els hi ha semblat **molt útils i pràctiques** les **eines** que els hi hem ensenyat”

La perspectiva del voluntariat

A partir de:

— **Anàlisi de les valoracions setmanals**

“El més interessant és com els alumnes acaben plantejant les preguntes relacionades amb casos i experiència personal –ja no només en l’àmbit de treball”

“Cada cop més, els alumnes pregunten **inquietuds** en la classe impartida [...] el tema que més els hi volta pel cap és la **Universitat**”

“Tots ells volen expressar els seus dubtes respecte a treballs que tenen, de manera que fins i tot hem iniciat la cerca d’un treball de català que tenien per la propera setmana, ja que els hi ha semblat **molt útils i pràctiques** les **eines** que els hi hem ensenyat”

*“Alguns d’ells ens han assegurat que han canviat el seu **punt de vista** de manera radical sobre la seva **orientació acadèmica**. Altres [...] ens han assegurat que el projecte els ha servit per **reflexionar** sobre el tema”*

La perspectiva del voluntariat

A partir de:

- **Anàlisi de les valoracions setmanals**
- **Reflexió final**

La perspectiva del voluntariat

A partir de:

- **Anàlisi de les valoracions setmanals: diari reflexiu en equip**
- **Reflexió final**

“Ha estat una experiència enriquidora en molts sentits. Ens emportem una bona pila d’històries, la satisfacció d’haver pogut intercanviar inquietuds, respostes, i val a dir-ho, moltes preguntes. [...] Però sobretot, tanquem el projecte amb una **concepció més rica i ampliada de la realitat social** de les aules d’institut actuals.”

La perspectiva del voluntariat

A partir de:

- **Anàlisi de les valoracions setmanals**
- **Reflexió final**

“Ha estat una experiència enriquidora en molts sentits. Ens emportem una bona pila d’històries, la satisfacció d’haver pogut intercanviar inquietuds, respostes, i val a dir-ho, moltes preguntes. [...] Però sobretot, tanquem el projecte amb una **concepció més rica i ampliada de la realitat social** de les aules d’institut actuals.”

*“Considero que ha estat una bona experiència per **trencar tòpics**, no tant els meus sinó els d’una societat que margina i fomenta els guetos d’una manera que abans hagués considerat impensable”*

La perspectiva del voluntariat

A partir de:

- **Anàlisi de les valoracions setmanals**
- **Reflexió final**

“Ha estat una experiència enriquidora en molts sentits. Ens emportem una bona pila d’històries, la satisfacció d’haver pogut intercanviar inquietuds, respostes, i val a dir-ho, moltes preguntes. [...] Però sobretot, tanquem el projecte amb una **concepció més rica i ampliada de la realitat social** de les aules d’institut actuals.”

*“Considero que ha estat una bona experiència per **trencar tòpics**, no tant els meus sinó els d’una societat que margina i fomenta els guetos d’una manera que abans hagués considerat impensable”*

“Sortir d’allò habitual, de la teva zona de confort i coneixement, sens dubte t’exposa a una nova fase d’**aprenentatge**.”

La perspectiva del voluntariat

A partir de:

- **Anàlisi de les valoracions setmanals**
- **Reflexió final**

“Ha estat una experiència enriquidora en molts sentits. Ens emportem una bona pila d’històries, la satisfacció d’haver pogut intercanviar inquietuds, respostes, i val a dir-ho, moltes preguntes. [...] Però sobretot, tanquem el projecte amb una **concepció més rica i ampliada de la realitat social** de les aules d’institut actuals.”

*“Considero que ha estat una bona experiència per **trencar tòpics**, no tant els meus sinó els d’una societat que margina i fomenta els guetos d’una manera que abans hagués considerat impensable”*

“Sortir d’allò habitual, de la teva zona de confort i coneixement, sens dubte t’exposa a una nova fase d’aprenentatge.”

“Saber **posar llum** sobre el seu talent era l’únic que alguns necessitaven. Ja que el desconeixement a vegades era el gran motor de la desmotivació i la por”

La perspectiva del voluntariat

A partir de:

- **Anàlisi de les valoracions setmanals**
- **Reflexió final**

“Ha estat una experiència enriquidora en molts sentits. Ens emportem una bona pila d’històries, la satisfacció d’haver pogut intercanviar inquietuds, respostes, i val a dir-ho, moltes preguntes. [...] Però sobretot, tanquem el projecte amb una **concepció més rica i ampliada de la realitat social** de les aules d’institut actuals.”

*“Considero que ha estat una bona experiència per **trencar tòpics**, no tant els meus sinó els d’una societat que margina i fomenta els guetos d’una manera que abans hagués considerat impensable”*

“Sortir d’allò habitual, de la teva zona de confort i coneixement, sens dubte t’exposa a una nova fase d’aprenentatge.”

“Saber **posar llum** sobre el seu talent era l’únic que alguns necessitaven. Ja que el desconeixement a vegades era el gran motor de la desmotivació i la por”

“Ens emportem una motxilla plena d’experiències i records; somriures i molt bon rotllo”

La perspectiva del centre

El centre valora positivament:

- El projecte en general, tant pel que fa als continguts, les **competències** treballades, com al voluntariat participant.
- Disseny del projecte: **acció col·lectiva** adreçada al conjunt de l'alumnat.
- **Proximitat i formació** del programa del voluntariat.
- La bona **sintonia** de l'**alumnat** i el **voluntariat**: encert en la selecció i el perfil.
- **Seguiment i acompanyament** de les sessions per part de la institució.
- L'experiència del **Treball de Recerca**: el fet de veure exemples reals.

La perspectiva del centre

Suggestiments:

- Reduir el projecte de 8 a **7 sessions** per no afectar tant el programa de tutories.
- Distribució de les sessions entre el **primer i segon trimestre**
- **Reduir** el pes del **Treball de Recerca**: ajustar la informació a l'alumnat de 1r de Batx.
- Incloure una sessió amb l'alumnat de **2n de Batxillerat**.

El curs vinent volen **repetir** l'experiència!

La perspectiva de l'alumnat

Valoració de l'alumnat de primer de batxillerat a partir d'una enquesta individual

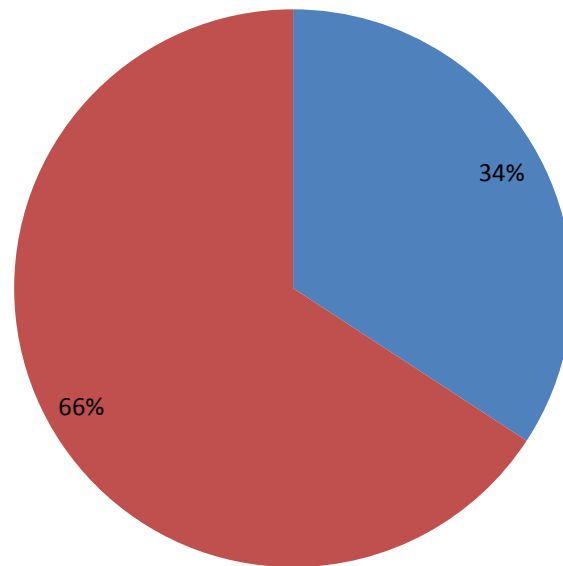
Anàlisi de dades

La perspectiva de l'alumnat

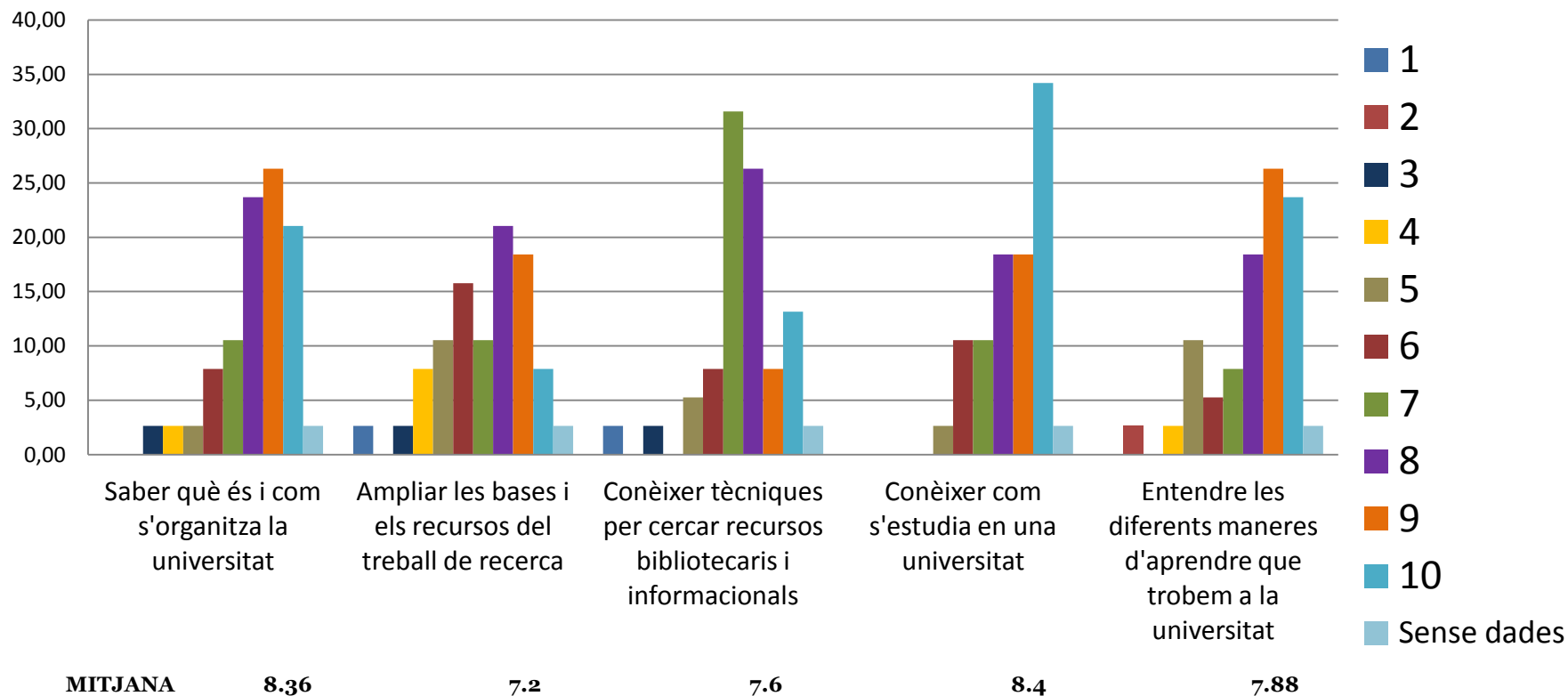
Modalitat de batxillerat

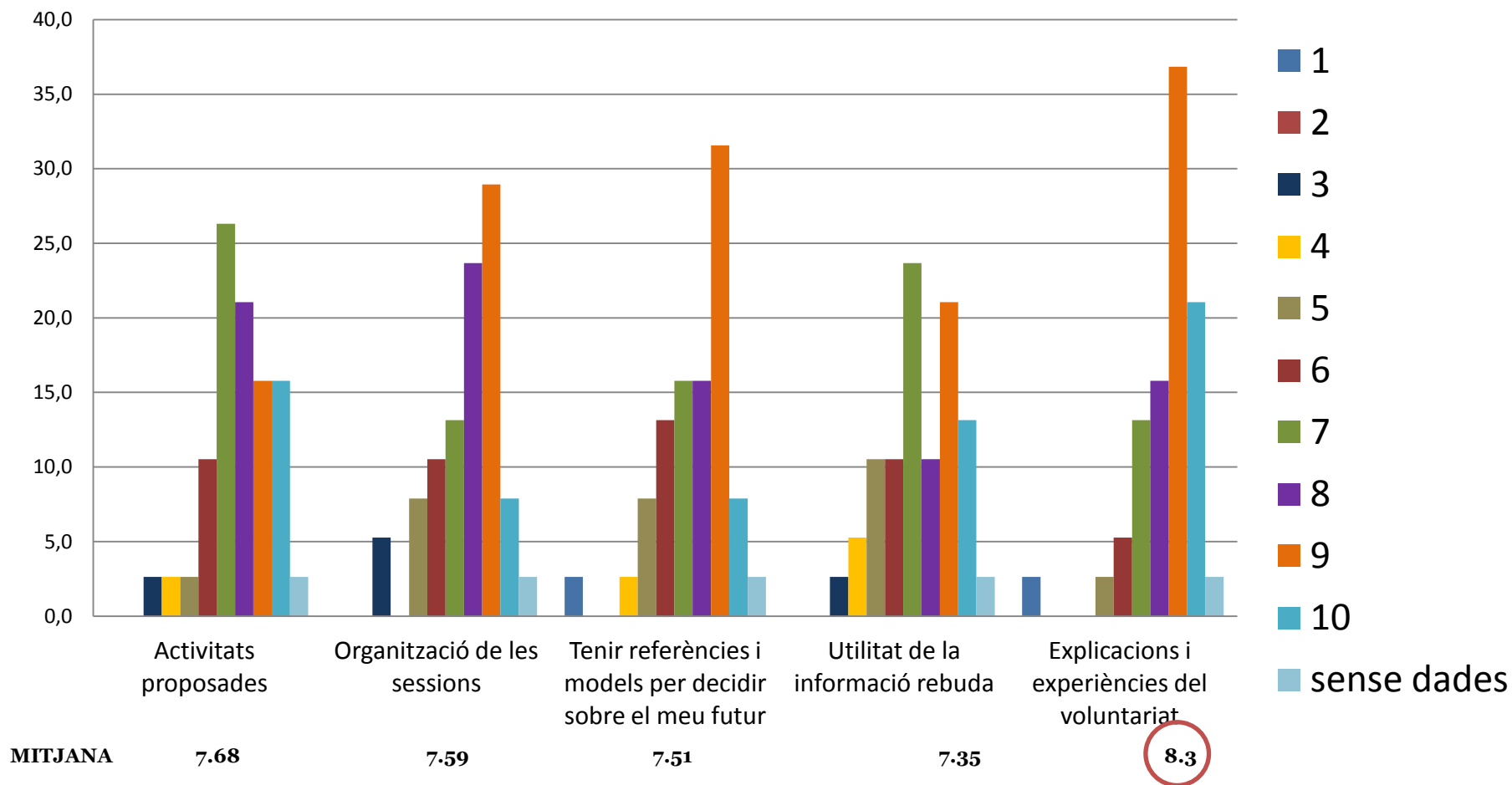
- Batxillerat científic i/o tecnològic
- Batxillerat social i/o humanístic

Batxillerat científic i/o tecnològic	Batxillerat social i/o humanístic
13 (76,5%)/17	25 (78,12%)/32
Total: 38 (77,55%) / 49	

Per què creus que t'ha servit aquesta experiència? Grau de satisfacció per cadascun dels aspectes a valorar

Valora cadascun d'aquests aspectes

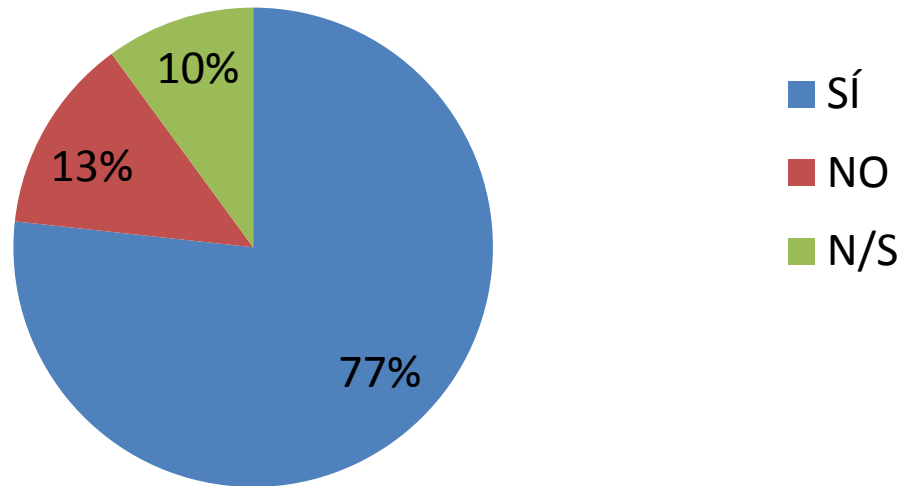

Tendència: el paper del **voluntariat** és el que destaca per sobre de la resta.

Anàlisi de dades: Incidència en la visió de futur

Enfoques ara d'una manera diferent els teus estudis?

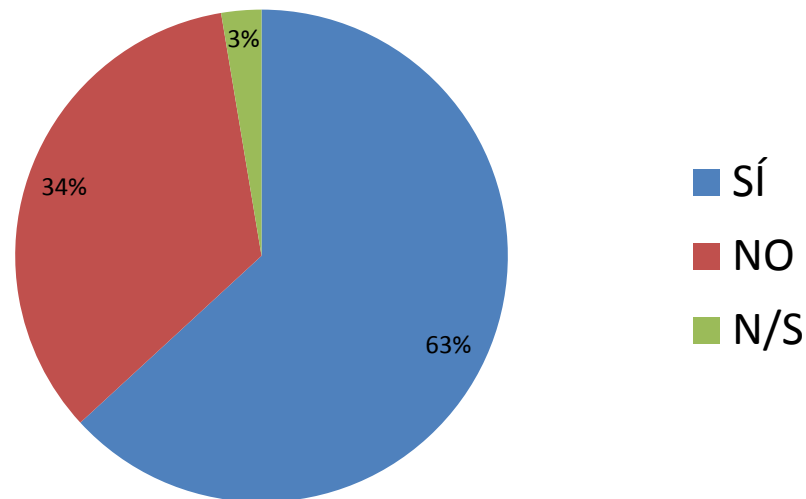

Tendència: La gran majoria d'alumnes considera que aquesta experiència ha influenciat en la seva visió del futur.

Anàlisi de dades: Prejudicis entorn de la universitat

Tenies algun prejudici entorn de la universitat que ara ja no tens?

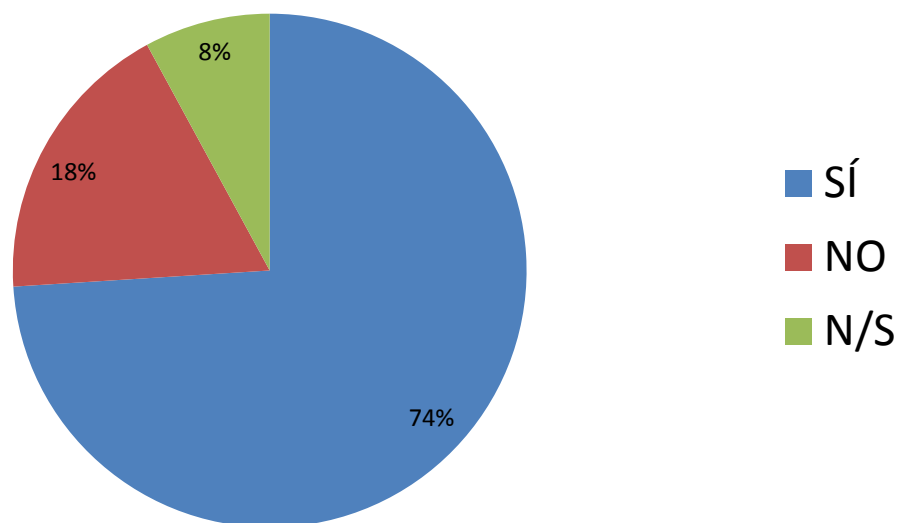

Tendència: Més de la meitat de l'alumnat enquestat considera que aquesta experiència li ha fet perdre aquells prejudicis que tenia envers la universitat.

Anàlisi de dades: apropament de la universitat a l'alumnat

Veus la universitat un objectiu més proper?

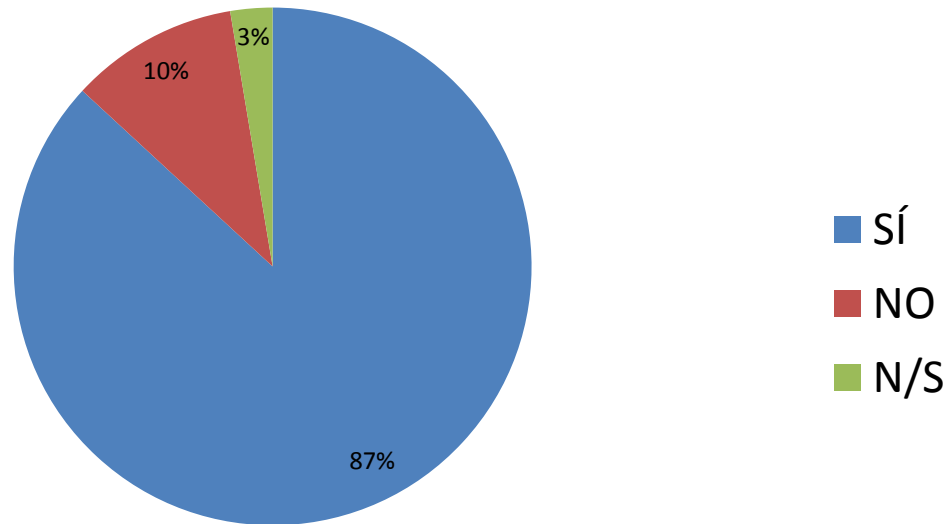

Tendència: La resposta afirmativa de la majoria de l'alumnat (74%) ens demostra que hem aconseguit un dels objectius del projecte: apropar l'alumnat de secundària d'entorns socioeconòmics vulnerables a la universitat.

Anàlisi de dades: acollida del projecte

Tornaries a participar en un altre projecte similar?

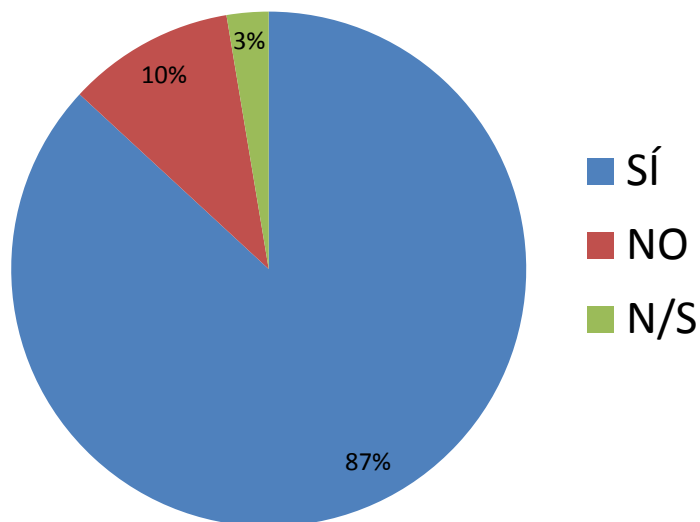

Tendència: El fet que una àmplia majoria hagi respost afirmativament ens demostra la bona acollida que ha tingut el projecte pels alumnes i la seva efectivitat.

Anàlisi de dades: reflexió sobre el teu entorn i el teu futur

Aquesta experiència t'ha fet reflexionar sobre el teu entorn i el teu futur?

« És com sí m'hagués obert les portes. »

« Abans no volia anar a la universitat perquè ho veia avorrit, ara ja no. »

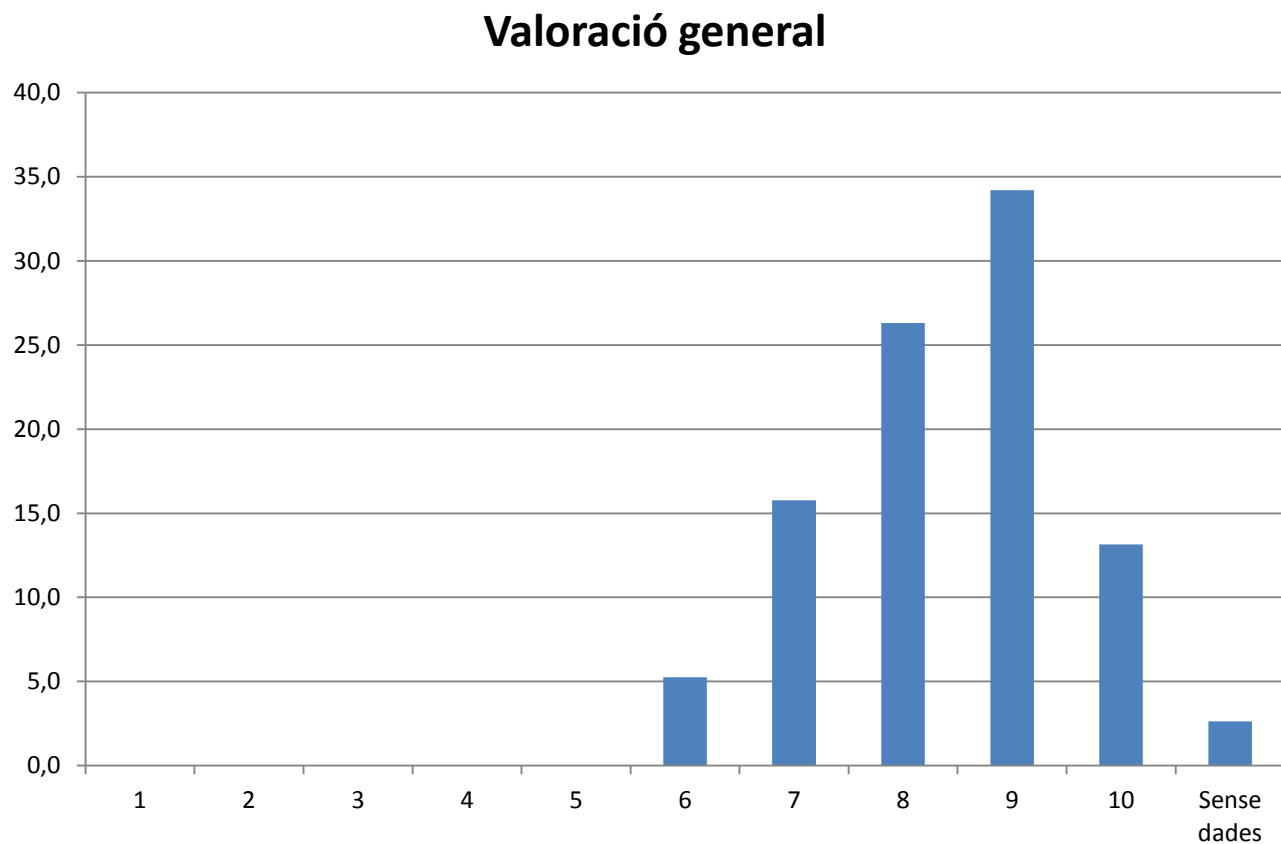
« M'ha fet veure coses diferents i m'ha fet pensar més en el que vull fer més endavant. »

« Ha estat molt interessant aquesta experiència. No sabia tantes coses sobre la universitat. »

Tendència: Tornem a tenir una gran majoria que ha respost afirmativament. Entre els diferents motius, hi predominen l'adquisició de motivacions, la reflexió sobre què fer després, i la visió de la universitat com un objectiu més proper.

Anàlisi de dades: valoració general

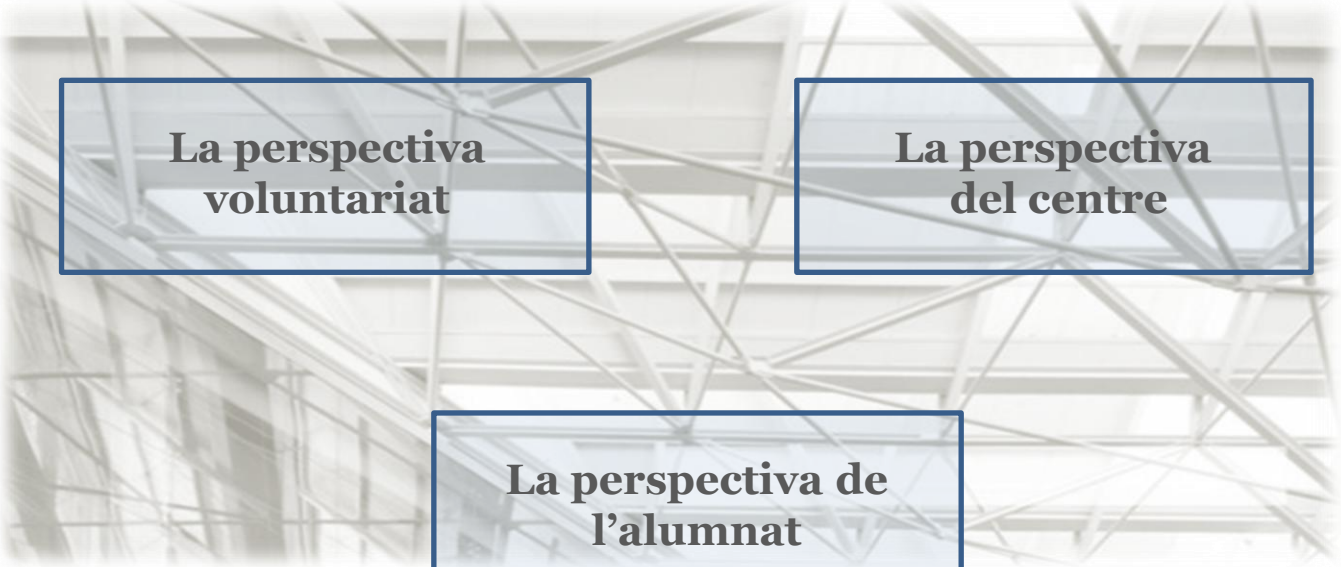

Tendència: La nota més baixa (seleccionada per dos alumnes) ha estat un 6. La mitjana és de 8.26. Veiem que gairebé la meitat de l'alumnat (47.4%) ha valorat l'experiència amb un excel·lent.

Les conclusions ... la mirada de l'equip

**La perspectiva
voluntariat**

**La perspectiva
del centre**

**La perspectiva de
l'alumnat**

**La perspectiva de
l'equip**

Referències

02/12/2014 Universitat Pompeu Fabra. “Un projecte solidari ajuda a crear referents universitaris a estudiants de batxillerat del Raval”

<http://www.upf.edu/enoticies/1415/1203.html>

03/12/2014 Notícia del *Periódico*. “Un projecte solidari ajuda a crear referents universitaris a estudiants de batxillerat del Raval”

http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/barcelona/universitaris-voluntaris-faran-referents-dalumnes-batxillerat-del-raval-3741137?utm_source=rss-noticias&utm_medium=feed&utm_campaign=portada

<http://www.elperiodico.com/es/noticias/barcelona/universitarios-voluntarios-haran-referentes-alumnos-bachillerato-del-raval-3741137>

03/12/2014 *La Vanguardia*. “Un proyecto dará referentes universitarios a alumnos de bachillerato del Raval” <http://www.lavanguardia.com/vida/20141203/54421021634/un-proyecto-dara-referentes-universitarios-a-alumnos-bachillerato-del-raval.html>

03/12/2014 ABC. “Un proyecto dará referentes universitarios a alumnos de bachillerato del Raval”

<http://www.abc.es/agencias/noticia.asp?noticia=1735849>

20/03/2015 El Punt Avui. “La universitat entra a l’institut”

http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/2-societat/16-educacio/834138-la-universitat-entra-a-linstitut.html?piwik_campaign=rss&piwik_kwd=nacional&utm_source=rss&utm_medium=nacional&utm_campaign=rss&f=El+Punt+Avui

Projecte Competències d'Introducció a la Universitat a la Secundària

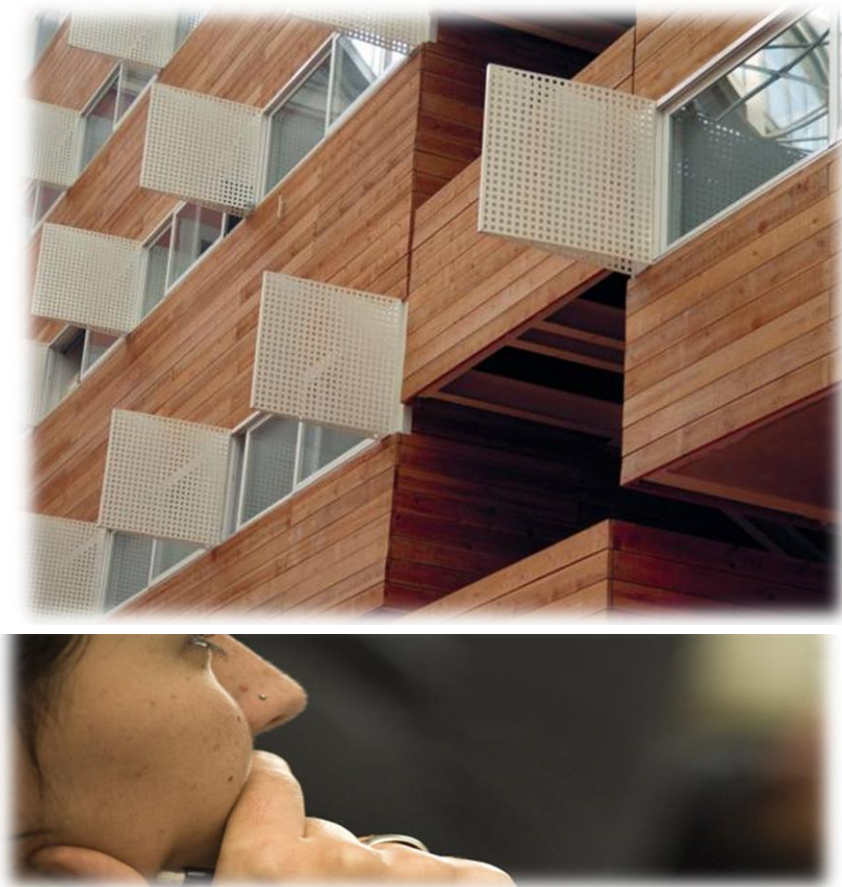
*Com evitar el risc d'exclusió en entorns socio econòmics
amb baix % de titulats superiors*

**Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona**

Com són?

*Anàlisi del perfil dels alumnes de
secundària post-obligatòria*

**Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona**

Índex

1. Com són? 4

Característiques generals de l'alumnat de secundària post-obligatòria

- a. Característiques físiques
- b. Característiques psicològiques
- c. Característiques socials

2. En quin context? 8

- a. Com adreçar-se als nois i noies d'entorns socioeconòmics vulnerables?

3. Com aprenen? 11

- a. Tipus de discurs
- b. La llengua
- c. Integració dels aspectes multiculturals
- d. Despertar el seu interès

4. Bibliografia 15

1. Com són ?

Característiques generals de l'alumnat de secundària postobligatòria

L'**adolescència** és una etapa que té lloc, aproximadament, dels 12 als 18 anys.

En aquest període es troba l'alumnat de batxillerat, en el què els joves comencen a forjar la seva maduresa tant personal com intel·lectual. Generalment, la franja d'edat dels nois i noies que estudien el batxillerat

està al voltant dels **15 anys als 17 o 18 anys**.

És una època on es comença a pensar en el futur i per tant, és també una **època d'incertesa**. Durant el període de la secundària pateix **canvis a nivell físic i mental**, i això determina el seu comportament. Socialitzar-se adquireix una importància cabdal; es formen grups d'amics.

D'altra banda, també hi ha una sèrie de **canvis a nivell emocional**: els joves se senten incompresos i fins i tot acomplexats.

- ❶ Poden presentar manca d'atenció quan un tema no els interessa, i per això és important modelar el discurs i fer-lo atractiu, per tal de cridar la seva atenció.

Característiques relacionades amb la **personalitat**:

- Definició de la seva personalitat.
- Es crea una «auto-concepció» d'un mateix: primer definida per aspectes físics. I després per aspectes relacionats amb la manera de veure el món i les seves expectatives de futur.

Formació d'una **identitat personal**

(influència del context familiar, de l'entorn social i cultural i del gènere).

- Gran importància de ser acceptat. Com més tardana és l'adolescència, més capacitat d'acceptar-se a un mateix, amb les pròpies contradiccions.

Construcció d'un concepte d'un mateix coherent.

- Incertesa, necessitat de conèixer-se. **Crisi d'identitat.**
- Rebel·lió amb el món adult.
- Canvis d'humor i estadis emocionals diversos. Manca d'estabilitat.
- Presenta **autonomia personal** en diverses parts de la seva vida (també en aprenentatge): desig d'independència.
- Interès per les noves tecnologies.
- Curiositat per aprendre.
- Coneixement de les capacitats personals bàsiques.

Cal tenir en compte la importància de l'**autoestima**, que en general va millorant al llarg de l'adolescència.

c. Característiques socials

Les relacions, tant amistoses com afectives, són cabdals a l'adolescència:

- Necessitat de **relacionar-se amb l'entorn**. Importància **grup d'amics** pel desenvolupament personal dels nois i noies:
 - o «Suport emocional»: ajuden als nois i noies a superar daltabaixos.
 - o «Suport instrumental»: donen consell i informació sobre temes acadèmics, socials, sexuals, etc.

Aquestes relacions serviran per construir la pròpia identitat de l'adolescència i conèixer-se millor.

- Canvis en les **relacions familiars**, que poden comportar conflictes relacionats amb la vigència de l'autoritat paterna, l'aparició de diferències entre les expectatives dels pares respecte els fills, pèrdua de comunicació, etc.

Aquests conflictes solen aparèixer a l'adolescència primerenca, i al llarg del temps, van disminuint.

- Al trobar-se en una etapa on la seva personalitat encara no està del tot definida, els joves són **susceptibles a la pressió** (positiva, neutra o negativa) **de les amistats**.
- Importància de les **primeres relacions sentimentals**, que donen suport, companyia i seguretat emocional.¹ Inici de les relacions sexuals. Trencaments.

¹ *Íbidem*, pàg. 510

2. En quin context ?

És important tenir en compte el context en el qual es troba l'alumnat i quins factors poden incidir en la seva adaptació a l'entorn escolar i les seves expectatives. En aquest cas, cal tenir en compte el factor d'immigració, lingüístic i cultural.

L'entorn condiciona altament les expectatives i pot ser un element d'alt % de fracàs escolar, el què afecta l'autoestima i la motivació de l'alumnat.

- **Situació familiar.** Valorar si aquesta és complexa, amb famílies desestructurades, amb baix sòcioeconòmic i el nivell formatiu familiar.
- Poden viure en un context familiar on hi ha poques referències culturals. És per això que poden presentar **desavantatges culturals i socials**.
- **Multiculturalitat:** ampliació dels seus horitzons.
- **Diversitat de punts de vista.** Una visió més àmplia de la realitat global.
- **Tolerància** davant de situacions diferents.
- **Plurilingüisme** capacitat d'entendre diverses llengües.
- Gran **capacitat d'afrontar l'adversitat**.
- **Integració vs exclusió.** A vegades poden sentir-se exclosos. A vegades mostren dificultats d'adaptació.
- **"Influència del carrer".** L'entorn Han rebut "educació de carrer" i poden estar més habituats a veure escenes de violència.

a. Com adreçar-se als nois i noies d'entorns socio-econòmics vulnerables?

El perfil d'alumnat en un contextos socioeconòmics complexos pot ésser vulnerable en diversos entorns, com ara l'acadèmic. En aquest àmbit, hi ha diferents factors que poden incrementar la seva exclusió, com ara:

- **Aspectes econòmics:** en alguns casos el nivell d'ingressos familiars és baix, i això pot comportar que els joves deixin els estudis o que no arribin a la Universitat.
- **Aspectes culturals:** L'entorn familiar és cabdal alhora de continuar els estudis. És per això que el grau de suport que l'estudiant rebi de casa influirà directament en la seva trajectòria acadèmica.
- **Integració escolar:** L'alumnat procedent d'altres països, amb cultures diferents, pot sentir-se exclòs en certs entorns, i, en aquest sentit, és molt important que es procuri una integració total a l'escola.
- **Expectatives** sobre el seu futur acadèmic i/o professional.

❗ Així doncs, el context en el que viuen els nois i noies pot determinar la seva trajectòria acadèmica, dificultant-los l'entrada a l'educació superior.

Per tal d'evitar-ho cal potenciar, a través de l'educació, les polítiques educatives que cobreixin les mancances d'aquest estudiantat. Algunes de les mesures que es poden prendre són:

- Davant d'una possible exclusió social cal **integrar** l'alumnat i donar-li seguretat, alhora que evitar l'entrada en el conflicte.
- **Motivar** les seves ambicions. Evitar que l'estudiantat es desvalori davant de les dificultats econòmiques, socials i educatives en les que està immers.
- **Orientar** als nois i noies en les seves decisions tant acadèmiques com personals.
- Mostrar la diversitat d'**itineraris i vies d'accés** i continuïtat que ofereix el sistema educatiu i laboral, a través de models de referència.

En aquest projecte és important tenir en compte sobretot l'últim punt: oferir referents universitaris i exemples per a construir expectatives universitàries. La percepció de la Universitat com un pas més a seguir, com un projecte possible de futur al seu abast.

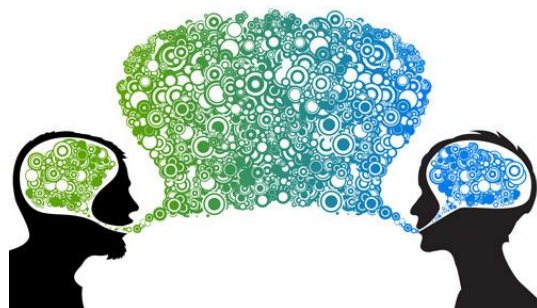
La **falta d'autoestima i de motivació** que tenen aquests joves fa que no es prenguin la idea de anar a la universitat com un esdeveniment factible. La seva ambició és molt reduïda. Cal **ampliar els seus horitzons** en funció dels seus gustos.

3. Com aprenen

a. El tipus de discurs

- Utilitzar **paraules entenedores** i clares. Evitar paraules complicades o conceptes massa específics.
- Recolzar el discurs amb **suports audiovisuals**: vídeos, imatges, presentacions, etc, per tal de amenitzar el contingut.
- Dinamitzar el discurs amb **preguntes** o intervencions.
- Evitar discursos massa llargs i densos.
- Fomentar la **participació** per què entenguin de ben a prop el món universitari. Cal crear espai on es puguin desenvolupar còmodament, on no tinguin vergonya de dir la seva.
- Fer **activitats o jocs** en grup per tal de dinamitzar el grup. (Es podria fer joc de preguntes relacionades amb la universitat i la vida universitària, o un per identificar les qualitats i competències personals: auto-coneixement).
- Connectar a partir d'**exemples personals** o explicant **anècdotes** viscudes que permetin **crear vincles** i apropar-se al que sent l'estudiant ("tots hem viscut les inseguretats i les pors davant d'un futur incert").
- **Reflexionar sobre els seus gustos** i el què volen fer en un futur (sense pressionar). En aquesta etapa és important definir-se i conèixer-se.

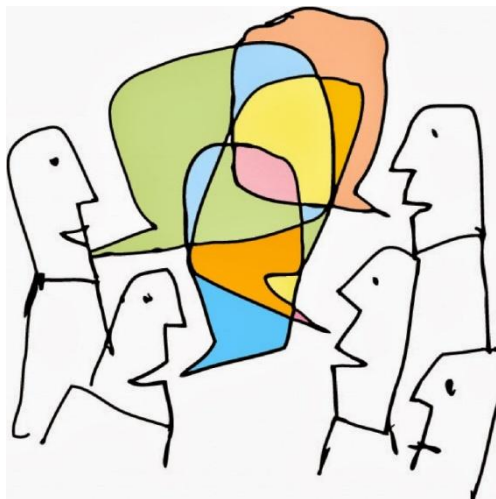
b. La llengua

La llengua és l'eina fonamental a través de la qual s'estableix el vincle comunicatiu amb els joves.

La llengua de comunicació serà el **català**, tot i que cal tenir en compte i valorar el grau de domini, i per tant, s'ha d'actuar amb comprensió i respecte.

Al ser **un alumnat plurilingüe**, en la majoria dels casos amb un major domini del castellà.

Us recurs útil, seria convidar-los a **introduir** algun mot en la seva **llengua natal**, per tal de mostrar-los la riquesa del multilingüisme.

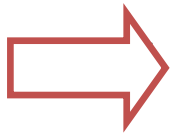

b. Integració dels aspectes multiculturals

Cal tenir present la seva multiculturalitat alhora de crear el discurs. Algunes idees que poden ajudar:

- Crear un clima agradable, obert i comprensiu. Això es pot fer a partir de **conèixer els integrants** de cada classe.

Per exemple, el primer dia, es podria començar amb una activitat lúdica, en la que cada persona presentés un company de la classe [es poden repartir paperets amb el nom, o que cada alumne triï]: com es diu, quants anys té, on ha nascut, quines llengües parla, etc. El mateix poden fer els voluntaris. Això crearà un **clima més proper**, que facilitarà la comunicació.

Cal fer veure tots els **aspectes positius de la multiculturalitat**, com ara les llengües, la cultura, l'obertura de ment, conèixer diversos països, etc.

Establir vincles positius relacionats amb la multiculturalitat. L'alumnat ha de sentir que te molt per aportar en aquesta societat. Motivar-lo. Es pot fer una activitat on s'introdueixin aspectes culturals diversos.

d. Despertar el seu interès

- Importància de la **cultura audiovisual**. Els joves viuen immersos en un món tecnològic i això comporta un cert enfocament de la seva atenció als aparells tecnològics. Aquestes noves tecnologies són molt freqüents en les vides dels adolescents, i per tant, transmetre coneixements a través d'aquests medis, és una eficaç manera d'arribar als joves, ja que ho consideraran entreteniment.

- **Xarxes socials** (Facebook, Twitter, Youtube, etc).

- **Aplicacions mòbils** (jocs o aplicacions que puguin descarregar al mòbil).

➤ Es podria fer un concurs d'Instagram on els joves haguessin de fotografiar coses o espais que relacionessin amb la universitat. El títol podria ser: Què és la Universitat per tu?

- Posar-se en contacte/conèixer a persones universitàries per agafar-les com a **referents**, per acostar-los més a la universitat.

Aportar informació de manera dinàmica i visual. Un exemple seria crear una **pàgina web** molt interactiva on hi conflueixin xarxes socials, imatges, entrevistes, etc. Crear una pàgina web atractiva visualment motiva a l'estudiant. S'hi poden afegir recursos universitaris, vídeos i entrevistes relacionades amb la vida universitària per acostar els alumnes a la realitat universitària i motivar-los.

4. Bibliografia

ESCUADERO, A. (2012) *Las etapas del desarrollo madurativo. Principales motivos de consulta*. 2012. http://www.fapap.es/files/639-779-RUTA/02%20FAPap_2_2012.pdf

MORENO, Amparo; *L'adolescència*. Universitat Oberta de Catalunya (UOC). Vull saber. Barcelona, 2006.

http://books.google.es/books?id=j7Ut0Qwlk9kC&pg=PA32&lpg=PA32&dq=adolesc%C3%A8ncia+canvis+fisics&source=bl&ots=WPuzlbQn9G&sig=PVsexW-yJZKgQ5OHsR-EiL_G9e4&hl=es&sa=X&ei=lf1uVOzNL4_qaO7MquAC&ved=0CCAQ6AEwADgU#v=onepage&q=adolesc%C3%A8ncia%20canvis%20fisics&f=false

PALACIOS, ÁLVARO MARCHESI, CÉSAR COLL. **(Comp.)** (2008) *Desarrollo psicológico y educación. Psicología evolutiva*. Compilación de Jesús Alianza editorial. Psicología y Educación: Madrid, 2008

SERRA, C. I PALAUDÀRIAS, J.M. (2010) Continuar o abandonar. L'alumnat estranger a l'educació secundària. Informes Breus, 26 Educació. Barcelona: Fundació Jaume Bofill <http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/519.pdf>

Com són?

*Anàlisi del perfil dels alumnes de
secundària post-obligatòria*

1. Com són?
2. En quin context?
3. Com aprenen?

Com són?

Característiques generals dels alumnes de
secundària post-obligatòria

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

- L'**adolescència** és una etapa que té lloc, aproximadament, dels 12 als 18 anys.
- La franja d'edat que estudia el Batxillerat és generalment de 15 als 17 o 18 anys.
- Es tracta d'una **època de canvis**, tant a nivell físic, psicològic i emocional.

Característiques físiques

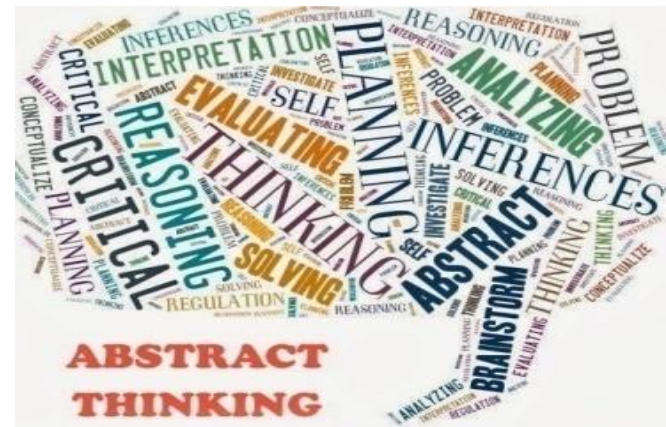
Característiques físiques

- **Pubertat:** que engloba una sèrie de canvis físics, corporals i sexuals, que influenciaran la seva psicologia.
- *Exemple:* diferència entre el cos femení i el masculí, que es defineixen.

Característiques psicològiques

- Pensament abstracte.
- Criteris pragmàtics o funcionals.
- Diferenciació del «jo real» del «jo ideal».
- Reflexió sobre l'entorn.
- Presa de consciència de les varietats culturals i socials.
- Assumpció de les responsabilitats.
- Comunicació i expressió del propi parer de forma lògica i raonada.

Personalitat

- Definició de la seva personalitat
- Auto-concepció: construcció d'un concepte d'un mateix coherent
- **Identitat personal.**
- **Incertesa**, que pot comportar una crisi d'identitat.
- Rebel·lió amb el món adult.
- Manca d'estabilitat: canvis d'humor i estadis emocionals diversos..
- **Autonomia personal** en diverses parts de la seva vida.
- Curiositat per aprendre.
- Coneixement de les capacitats personals bàsiques.

Hem de tenir en compte
la importància de l'**autoestima**,
que en general va millorant al llarg
de l'adolescència.

Característiques socials

upf.

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

Característiques socials

- Necessitat de **relacionar-se amb l'entorn**.
- Importància **grup d'amics** pel desenvolupament personal de nois i noies.
- Canvis en les **relacions familiars**.
- **Susceptibles a la pressió** (positiva, neutre o negativa) **de les amistats**.
- Importància de les **primeres relacions sentimentals**, que donen suport, companyia i seguretat emocional.

En quin context?

En quin context?

Gran part de l'alumnat és procedent d'altres països i coincideixen diversitat de cultures i llengües.

Para atenció a la presència d'alguns factors:

- Situació familiar complexa.
- **Multiculturalitat.**
- Tolerància davant de situacions diferents.
- Diversitat de punts de vista.
- **Plurilingüisme.**
- **Gran capacitat d'enfrontar-se a les adversitats.**
- A vegades poden presentar dificultats d'adaptació.
- Poden viure en context familiar amb poques referències culturals.
- A vegades poden sentir-se exclosos.

Com adreçar-se als nois i noies d'entorns socio-econòmics vulnerables?

Com adreçar-nos-hi?

Aquest perfil d'estudiant de secundària, que viu en un context socio-econòmic complex, pot ésser vulnerable en diversos àmbits, com ara l'acadèmic.

Poden incidir diverses variables que poden incrementar aquesta exclusió, com ara:

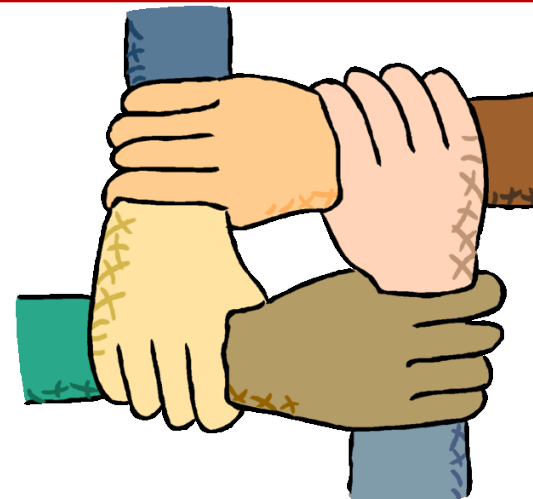
- **Aspectes econòmics**
- **Aspectes culturals**
- **Integració escolar**
- **Expectatives de futur**

Aquest context pot determinar la **trajectòria acadèmica** de l'alumnat.

Com adreçar-s'hi?

Per evitar aquesta exclusió? Cal **potenciar**, a través de l'educació, **les polítiques educatives** que cobreixin les mancances d'aquests alumnes. Algunes de les mesures que podem prendre són:

- **Integrar** l'alumnat i donar-li seguretat.
- **Motivar** els adolescents i les seves ambicions, per evitar que es desvalorin davant les adversitats.
- **Orientar** als nois i noies en les seves decisions tant acadèmiques com personals.
- **Mostrar** itineraris i vies d'accés i continuïtat que ofereix el sistema educatiu i laboral.

Com adreçar-s'hi?

Cal que vegin la universitat com un pas més a seguir, un projecte de futur al seu abast.

La **baixa autoestima i motivació** redueix la seva perspectiva de plantejar-se els estudis universitaris com un hortizó factible.

Com aprenen?

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

El tipus de discurs

- Utilitzar **paraules entenedores i clares**.
- Emprar **suports audiovisuals**: vídeos, imatges, presentacions, etc.
- Dinamitzar el discurs amb **preguntes** o intervencions.
- Fomentar la **participació**.
- Fer **activitats o jocs**.
- Connectar amb els alumnes posant **exemples personals** o explicant **anècdotes** amb la voluntat de **crear vincles**.
- Convidar-los a **reflexionar** sobre els seus gustos.

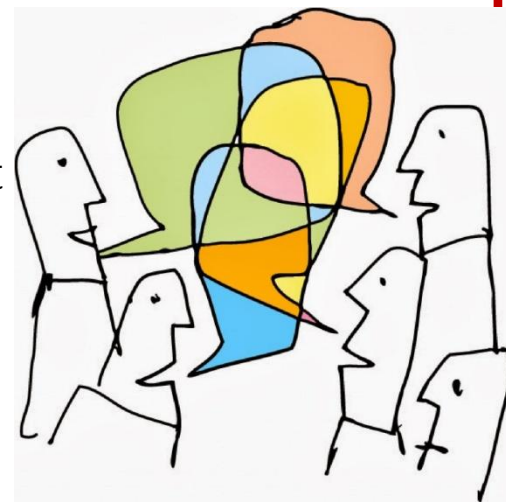

La llengua

- Instrument i vincle comunicatiu.
- La llengua emprada serà **el català**.

S'ha de ser conscient que són alumnes plurilingües, i que, en la majoria de casos, no tenen el català com a llengua materna.

- Mostrar una actitud comprensiva i respectuosa davant les dificultats que es poden presentar.

Integració dels aspectes multiculturals

- **Clima agradable, obert i comprensiu.** Això es pot fer a partir de **conèixer l'alumnat** de cada classe.
- Destacar els **aspectes positius de la multiculturalitat**, com ara les llengües, la cultura, l'obertura de ment, conèixer diversos països, etc.
- Mostrar la **multiculturalitat** com un aspecte que els ajuda a encarar la Universitat, no com una adversitat.

Despertar el seu interès

Hem de tenir en compte la importància actual de la **cultura audiovisual** com a medi per arribar als joves.

Alguns d'aquests recursos poden ser:

- Les xarxes socials: Facebook, Twitter, Youtube, etc.
- Aplicacions mòbils: jocs o aplicacions que es puguin descarregar.

Transmetre informació dinàmica i visual.

Característiques generals de la Universitat *Competències contextuals*

Què és la Universitat?

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

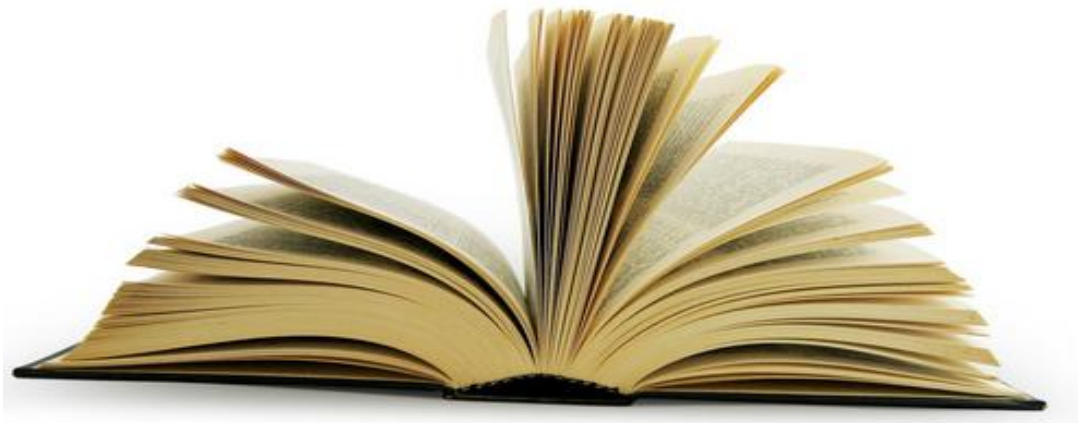
Definició

Definició

Segons la RAE, una universitat és una **institució d'ensenyament superior** que comprèn diverses facultats, i que confereix els graus acadèmics corresponents. Segons les èpoques i països pot comprendre col·legis, instituts, departaments, centres d'investigació, escoles professionals, etc

Definició

— La universitat és una institució social que té com a objectiu **cultivar els coneixements**.

— La universitat agrupa:

- La **transmissió**
- La **generació**
- La **difusió**

de **coneixement**

— No només es transmeten coneixements, sinó que també s'adquireixen valors, habilitats, etc.

— Es fomenta el sentit crític.

— La Universitat acredita l'assoliment de competències amb un sistema de graus i postgraus reconeguts.

— El terme també fa referència a l'edifici que acull la institució.

Definició

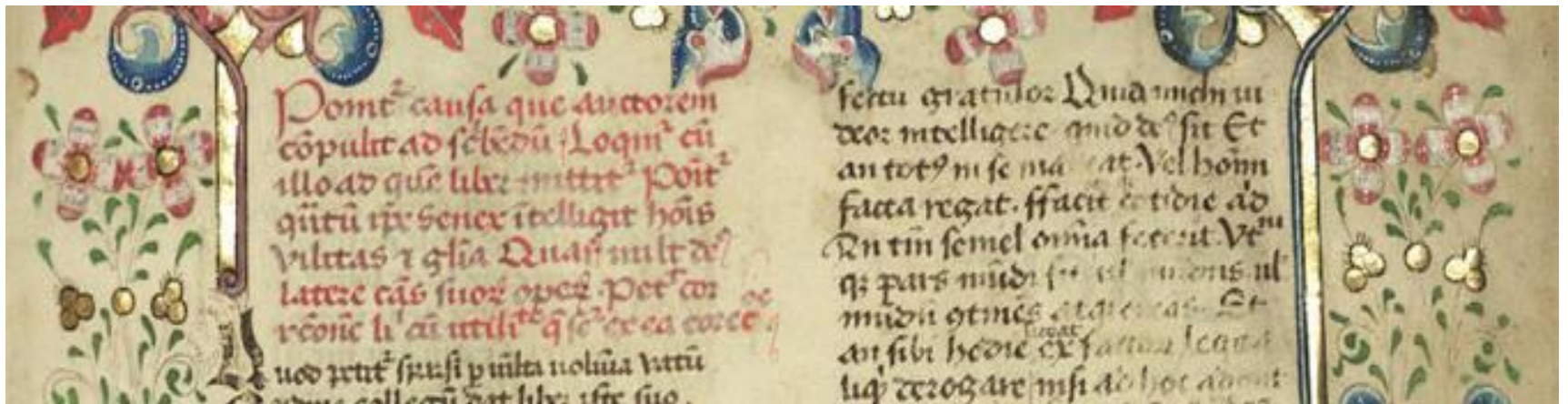
Segons la titularitat

- Universitat pública
- Universitat privada

Segons el model d'ensenyament

- Presencial
- No presencial

Una mica d'història...

El terme universitat prové del mot llatí *universitas magistrorum et scholarium* (comunitats medievals de professorat i alumnat).

Neixen amb la **voluntat de sistematitzar els coneixements en diverses disciplines** i posar-les en comú.

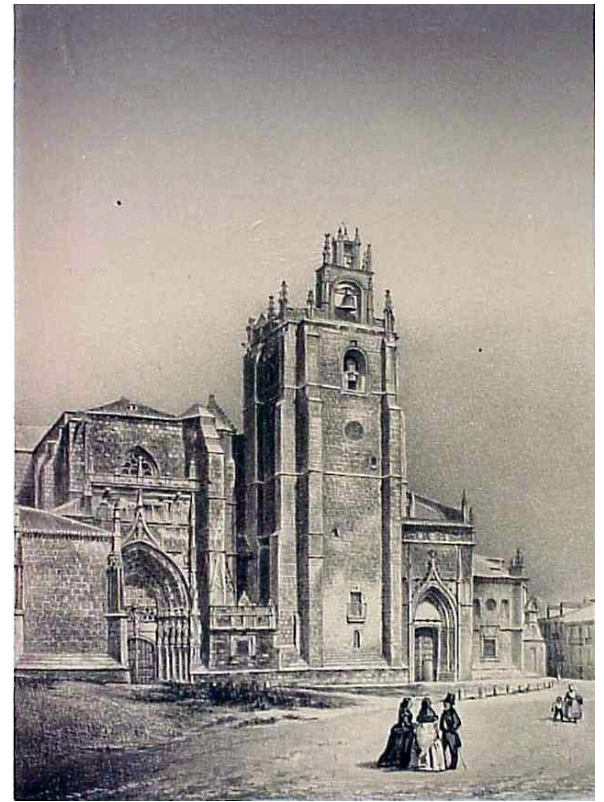
A finals del segle XI i durant el segle XII apareixen les primeres universitats, on destaca la Universitat de Bolonya, a Itàlia, fundada l'any 1088.

A partir del segle XII comencen a estendre's per tot el continent europeu.

A Espanya, la primera universitat neix a Palència entre el 1208 i el 1212.

A Catalunya, la primera universitat és possiblement l'Estudi General de Lleida, que data del 1300.

Una mica d'història...

- Fins aproximadament el segle XIX, però, les universitats conservaran una estructura elitista, a la què no tothom tindrà accés.
- És al segle XX quan els estudis universitaris es normalitzen i s'obre l'accés a la població.
- A Catalunya, actualment, hi ha dotze universitats, de les quals set són a Barcelona.

La Universitat d'avui

La Universitat d'avui

- La universitat tal com la coneixem avui en dia és molt diferent respecte les primeres institucions medievals dedicades al cultiu de coneixement.
- La Universitat d'avui s'ha d'entendre dins de l'**Espai Europeu d'Educació Superior (EEES)** com a part d'un marc educatiu europeu.
- Aquest sistema diferencia els estudis de grau i en els estudis de postgrau.

Estructura de la Universitat

- **Universitat:** més que un espai físic, un sistema d'organització.
- Dividida en una o més **facultats**. Aquestes facultats estan repartides en un o més **campus**, els quals poden estar separats els uns dels altres.
- **Departaments**, encarregats de coordinar els diferents ensenyaments.
- **Centres docents adscrits**, públics o privats.

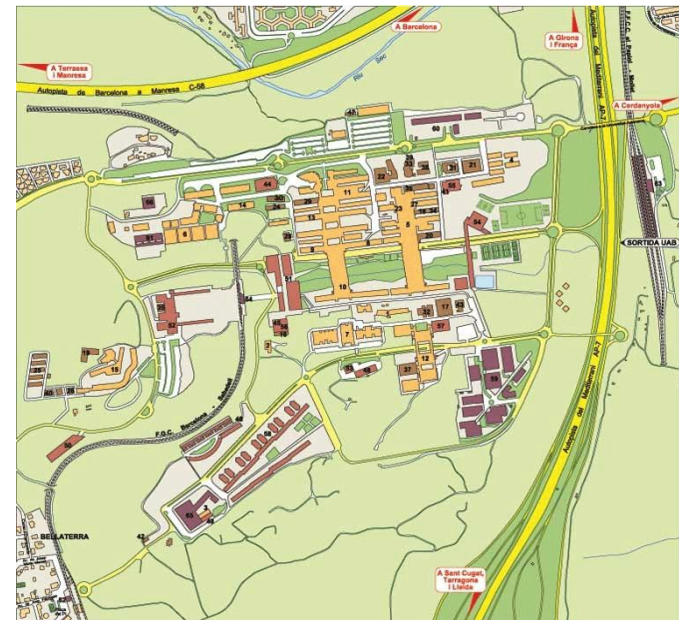

Estructura de la Universitat

Hi ha diferents tipus de **campus universitaris**. Exemples:

Campus Universitat Pompeu Fabra

Campus Universitat Autònoma de Barcelona

Com s'organitza la Universitat?

upf.

**Universitat
Pompeu Fabra**
Barcelona

Com s'organitza la Universitat?

La Universitat està formada per diversos **òrgans de govern**, que poden ser de caràcter **unipersonals o col·legiats**.

Els òrgans **unipersonals** estan formats per:

- Rector/a
- Els/Les vicerectors/es
- El/La Secretari/a general
- El/La Gerent/a

D'àmbit particular trobem:

- Degans/es de Facultat
- Director/es de Departament

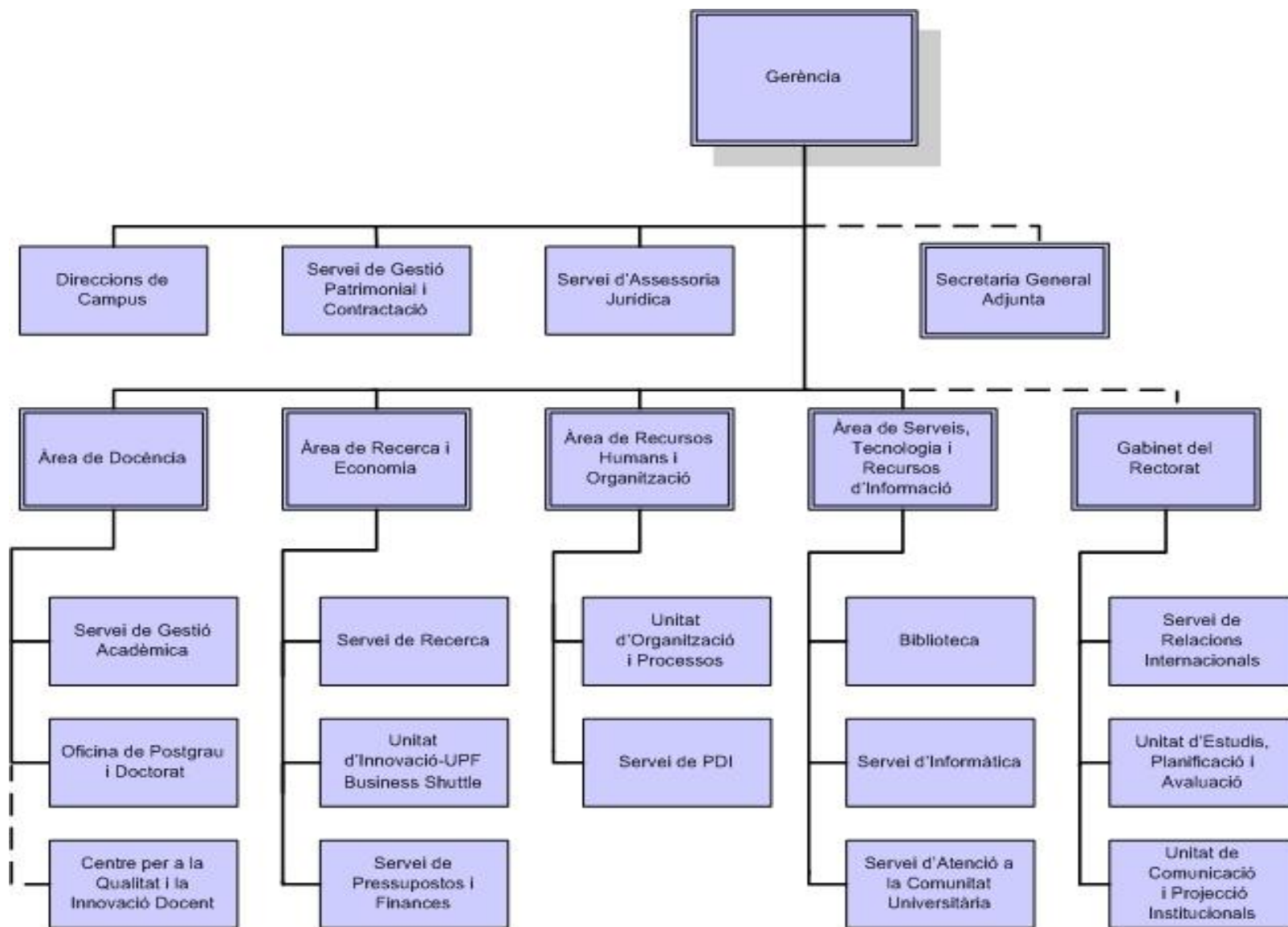
Com s'organitza la Universitat?

Pel que fa als òrgans de govern **col·legiats**:

- Claustre universitari
- Consell de Govern
- Consell social

En l'àmbit particular, es diferencien:

- Junes de Facultat
- Consells de Departament

Com aprendre i estudiar a la Universitat?

Estudiar en un entorn orientat al desenvolupament de competències

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

A faded, light gray map of Europe serves as a background for the title. Overlaid on the map is the word "LEERS" in a large, white, sans-serif font, which is partially obscured by the title text.

Estudiar en un context europeu

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

Estudiar en un context europeu

S'estudia dins d'un context europeu: **l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES)** el qual es centra en l'assoliment de competències.

Però... Què és l'Espai Europeu d'Educació Superior?

Es tracta d'un projecte educatiu a nivell europeu que busca harmonitzar els diversos sistemes educatius universitaris afavorint així la mobilitat d'estudiants i de professorat dins dels 27 països que actualment en formen part.

Estudiar en un context europeu

I... Quins objectius té aquest Espai Europeu d'Educació Superior?

- **Assolir i desenvolupar competències.**
- Rol actiu i participatiu durant tot el cicle educatiu.
- Importància del procés d'aprenentatge.
- S'incentiva l'ús de tecnologies de la informació i la comunicació.
- Reduir les hores de docència presencial per fomentar les classes participatives, seminaris, exposicions orals, etc.

Estudiar en un context europeu

Què implica això?

- Nova manera d'aprendre on **tu** adquireixes més **protagonisme**.
- Treballar de forma **continuada** i **autònoma** durant tot el curs.
- Sistema d'**avaluació continuada** que té en compte el teu esforç en treballs, estudi, seminaris, etc, i no només en els exàmens.

Però... Què és una competència?

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

Què és una competència?

“S’entén una combinació dinàmica d’atributs, en relació amb **coneixements, habilitats, actituds i responsabilitats**, que descriuen els resultats dels aprenentatges d’un programa educatiu o el que els estudiants **són capaços de demostrar al final del procés educatiu.**”

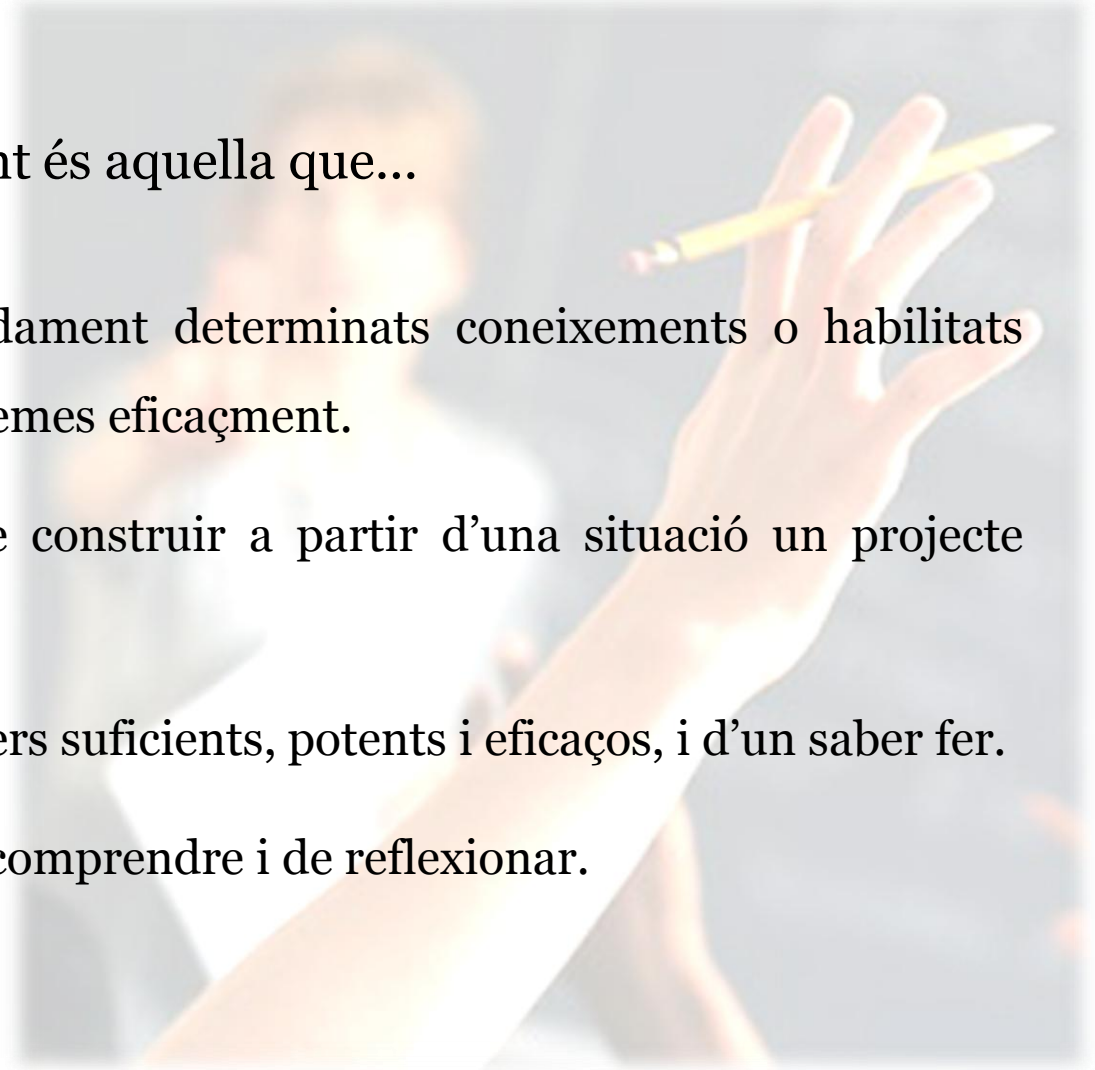
(Projecte Tuning)

Alguns exemples...

- ✓ Competències instrumentals: *capacitat d’analitzar i de sintetitzar, capacitat d’organitzar i de planificar, coneixements generals bàsics...*
- ✓ Competències metodològiques: *se centren a fomentar la participació, tant a dins com a fora de l’aula.*

❑ Una persona competent és aquella que...

- ✓ Mobilitza adequadament determinats coneixements o habilitats per resoldre problemes eficaçment.
- ✓ Té la capacitat de construir a partir d'una situació un projecte d'acció.
- ✓ Disposa d'uns sabers suficients, potents i eficaços, i d'un saber fer.
- ✓ Té la capacitat de comprendre i de reflexionar.

Com s'aprèn a la Universitat?

Metodologia docent

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

Metodologia docent

Diferents metodologies docents...

**Aprentatge
basat en
projectes**

**Aprentatge
basat en
problemes (ABP)**

**Aprentatge
basat en casos
(ABC)**

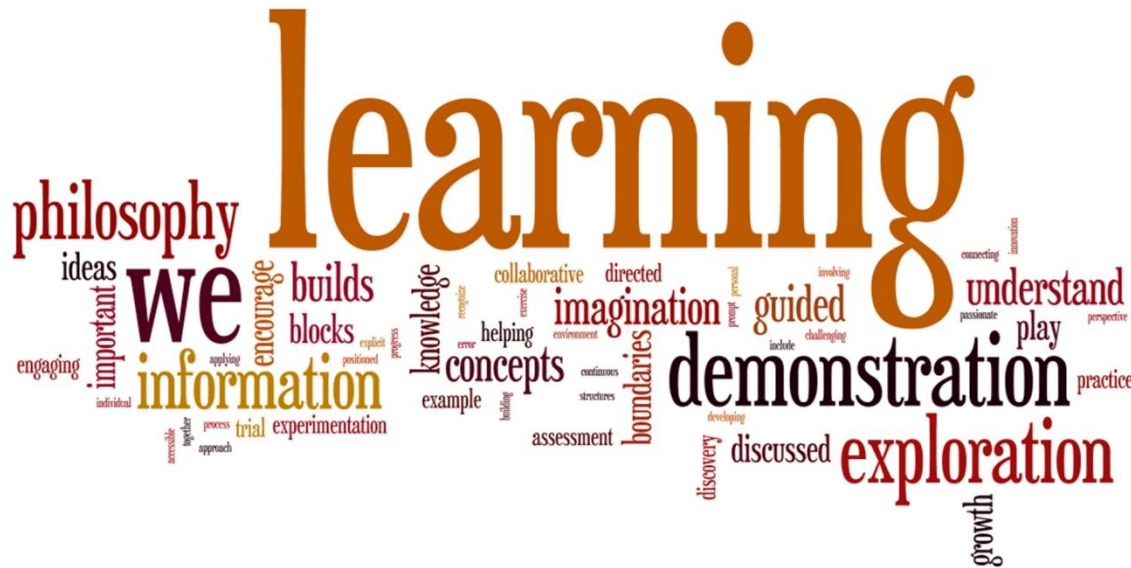
**Aprentatge
cooperatiu**

Debat dirigit

Trencaclosques

**Portafoli:
*avaluació de
resultats***

A la Universitat no es du a terme una metodologia docent única.
A continuació hi ha els principals mètodes docents actius que utilitzen a les aules universitàries.

Aprenentatge basat en casos

Consisteix en analitzar, reflexionar i sintetitzar una situació concreta o realitat temàtica rellevant per la formació.

Aquest mètode estimula molt la pràctica, i facilita el debat. A més a més, és útil per entendre i reflexionar sobre la complexitat i multidimensionalitat de la situació. Es promou també la generació de solucions i alternatives a la situació plantejada.

Aprenentatge basat en problemes

Es desenvolupa a partir de la definició d'un problema.

Es planteja un problema a l'alumnat, el qual li ha de donar resposta.

Els estudiants han de buscar la informació necessària de forma individual que els hi doni les pautes per entendre el problema.

Després es posa en comú aquesta informació obtinguda i així arribar a conclusions grupals.

Aprenentatge basat en projectes

Es demana a l'alumnat dur a terme un projecte en grup seguint uns passos i una seqüència lògica.

El contingut es facilita a mesura que avança el projecte.

Consisteix en l'organització de la classe en petits grups mixtos i heterogenis.

En aquests grups els alumnes treballen conjuntament de manera coordinada per resoldre tasques acadèmiques i aprofundir en el seu propi aprenentatge.

En aquest tipus d'aprenentatge “només [es] pot assolir els objectius si i només si els demás aconsegueixen assolir els seus.”

Trencaclosques

Consisteix en crear grups reduïts de treball on cada membre li és assignada una tasca independent, però alhora interconnectada per l'èxit del treball global.

Té molta relació amb el mètode d'aprenentatge cooperatiu, i pot ser considerat una part d'aquest.

És una estratègia pedagògica que promou la participació activa a través de l'intercanvi d'idees i l'obtenció d'informació diversa i de diferents punts de vista.

Pot ser presencial o virtual, i és important que els participants coneguin el tema amb antelació per preparar-se el debat.

Es tracta d'una descripció dels esforços i resultats d'aprenentatge en què es donen evidències, documents i materials, que demostren l'abast i la qualitat del rendiment.

Promou la reflexió sobre el propi procés d'aprenentatge, així com la organització, gestió i capacitat d'autoevaluació.

L'avaluació en l'entorn de l'EEES...

❑ Les **activitats d'avaluació** es duen a terme per valorar el grau d'assoliment dels objectius i les competències. Alguns exemples són:

- ✓ Informe de progrés
- ✓ Proves, exercicis i problemes de procés
- ✓ Autoavaluació
- ✓ Memòries
- ✓ Treball de curs
- ✓ Presentació oral

...

Les activitats docents en l'EEES

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

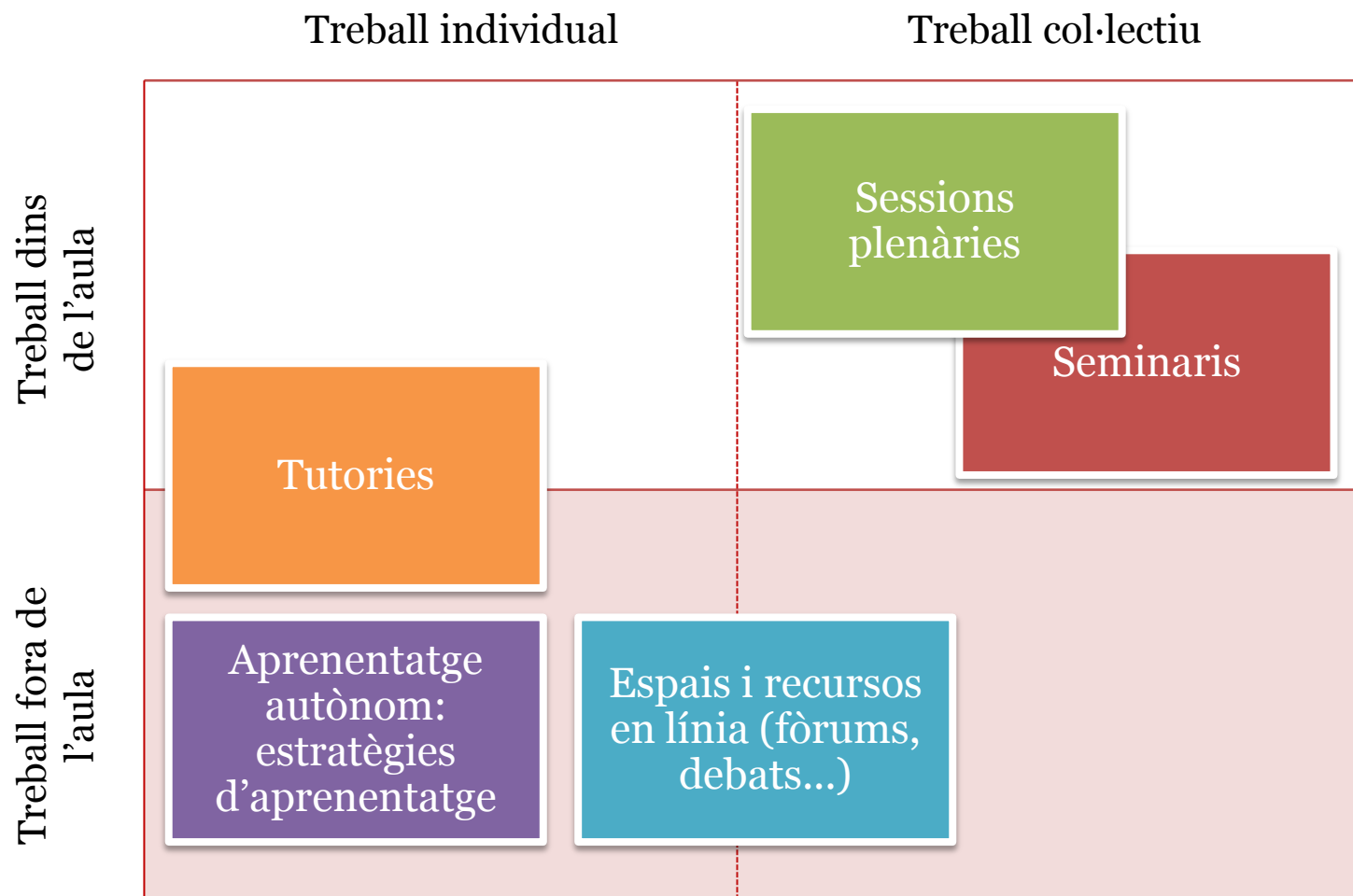
Les activitats docents en l'EEES

Un dels aspectes clau de l'EEES és la innovació en els sistemes d'ensenyament-aprenentatge.

Aprenentatge presencial	Aprenentatge dirigit	Aprenentatge autònom
• Classes magistrals • Seminaris • Tallers • Debats...	• Tutories programades • Pràcticum • Treball de fi de grau...	• Preparació de treballs • Estudi personal • Cerca d'informació

- ✓ Aprenentatge **presencial**: són activitats dirigides pel professor i desenvolupades en grup.
- ✓ Aprenentatge **dirigit**: són activitats dirigides pel docent però que es poden desenvolupar de manera autònoma.
- ✓ Aprenentatge **autònom**: són activitats en les quals t'has d'organitzar el temps i l'esforç de manera autònoma.

Com s'organitza la docència? Espais d'aprenentatge...

❑ Sessions plenàries

Què són? Són sessions amb tot el grup en què la major part de l'*input* prové del professor/a.

Què impliquen? Atenció, preparació (una lectura prèvia t'ajudarà a comprendre millor), participació activa, entre d'altres.

Com s'organitza la docència? Espais d'aprenentatge...

❑ Seminaris

Què són? Són sessions amb grups petits (20-25 estudiants), amb l'objectiu de consolidar els coneixements apresos en les sessions plenàries i posar-los en pràctica mitjançant la participació activa.

Què impliquen? Preparació de les diferents activitats periòdiques que proposarà el/la docent, participació activa a les sessions, etc.

Què t'hi pots trobar? Treballs en equip, estudis de cas, treballs de camp, lectures crítiques, resolució d'exercicis... Sovint els hauràs de presentar a les classes de seminari, però també et serviran per seguir millor les classes plenàries!

Com s'organitza la docència? Espais d'aprenentatge...

❑ Tutories

Què són les tutories?

La tutoria acadèmica et permet disposar d'un suport continuat per part d'un/a tutor/a, per tal de donar resposta als problemes i a les necessitats relacionats amb la teva vida universitària.

Per a què pot ser útil?

- ✓ Per aprendre habilitats i tècniques per millorar el teu rendiment acadèmic.
- ✓ Per orientar-te en la matriculació i en la presa de decisions de caràcter acadèmic.
- ✓ Per ajudar-te a ubicar-te amb facilitat a la Universitat, a conèixer els serveis dels quals disposes i els òrgans en què pots participar com a estudiant.

[Accés directe a la pàgina web](#)

L'avaluació en l'entorn de l'EEES

Les **Activitats d'avaluació** es duran a terme per valorar el grau d'assoliment dels objectius i de les competències per part de l'estudiant. S'avalua a través de les activitats, ja sigui dins d'un sistema d'avaluació continuada, ja sigui mitjançant proves formals, al final d'un període.

Aquest tipus d'activitats poden superposar-se amb activitats autònomes (per exemple, treballs de curs) o dirigides (per exemple, practiques externes o treball fi de grau).

Visita a la UPF

En el marc del projecte *Competències
d'Introducció a la Universitat a la Secundària*

Rebuda estudiants: 10,30h aprox.

Benvinguda a càrrec de la Vicerectora i
Consell Social

Activitat 3
Competències contextuais

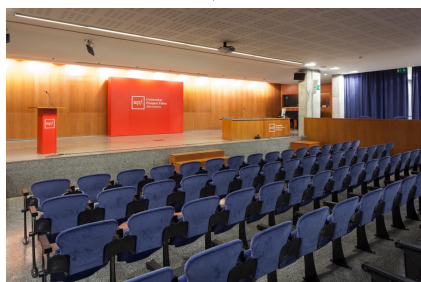
Activitat 2
Competències metodològiques

Activitat 1
Competències informacionals

Valoració de l'activitat
Cloenda i agraïments: 13,00h

Punt de trobada i rebuda dels estudiants de l'INS Milà i Fontanals 1r Batxillerat: participants i voluntaris del projecte

Durada: 5'
Lloc: Àgora

Benvinguda a càrrec de la vicerectora de Responsabilitat Social, Mònica Figueras i del president de la Comissió Acadèmica del Consell Social, Carles Mundó

Durada: 15'

Lloc: Auditori

Explicació del funcionament de la gimcana a càrrec dels membres projecte i voluntaris

Durada: 10'

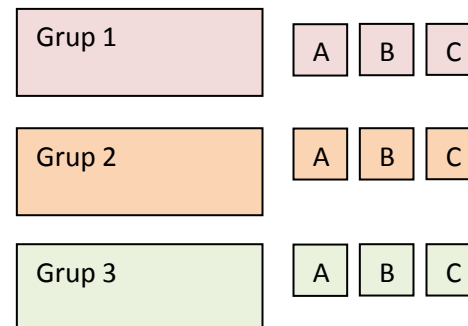
Lloc: Auditori

Diga'm i ho oblidó,
Ensenya'm i recódo,
Involucra'm i ho apreñc.
Benjamin Franklin

Exemple

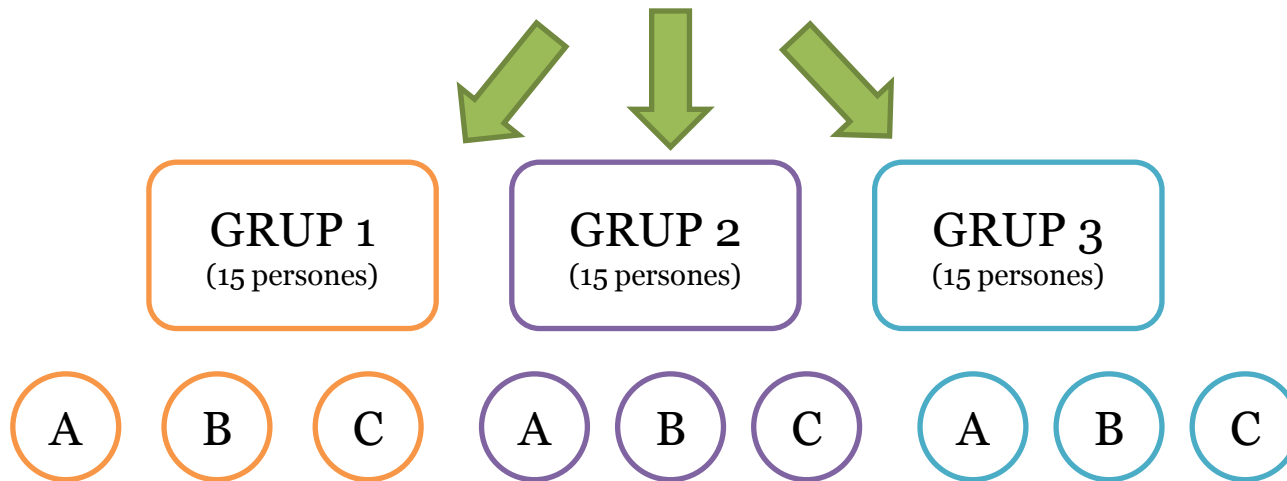
Total: 45
alumnes

Divisió de l'alumnat en 3 grups de 15 i 9 subgrups de 5 alumnes. Dins de cada subgrup hi haurà un **portaveu**.

DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT EN GRUPS

Total: 45 alumnes

Divisió de l'alumnat en 3 grups de 15 i 9 subgrups de 5 alumnes.

Dins de cada subgrup hi haurà un **portaveu**.

Cada grup tindrà un voluntari com a **referent** durant tota la gimcana.

La gimcana

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

La gimcana consta de tres activitats:

**ACTIVITAT 1
BIBLIOTECA**

A B C

**ACTIVITAT 2
DIVERSOS
ESPAIS**

A B C

**ACTIVITAT 3
DIVERSOS
ESPAIS**

A B C

ACTIVITAT 1
BIBLIOTECA
(COMP.
INFORMACIONALS)

- On? CRAI - Biblioteca
- Qui? Personal PAS
- Què? Cercar 3 llibres dins la biblioteca

ACTIVITAT 2
AULES
(COMP.
METODOLÒGIQUES)

- On? Tres aules diferents:
40.150
20.061
13.007
- Qui? Professorat (3)
- Què? Visualització d'un vídeo, interacció i seguiment d'una presentació.

ACTIVITAT 3
ESPAIS
(COMP.
CONTEXTUALS)

- On? Tres espais diferents:
Sala de Graus Albert
Casamiglia
Bar Jaume I
SACU
- Qui? 4 estudiants (delegats, consell estudiants...) i personal SACU i CQUID
- Què? Visualització d'un vídeo, interacció amb estudiants, recollir informació

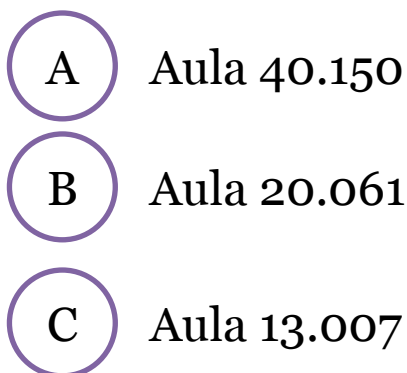
ACTIVITAT 1
BIBLIOTECA
(COMP.
INFORMACIONALS)

GRUP 1
(15 persones)

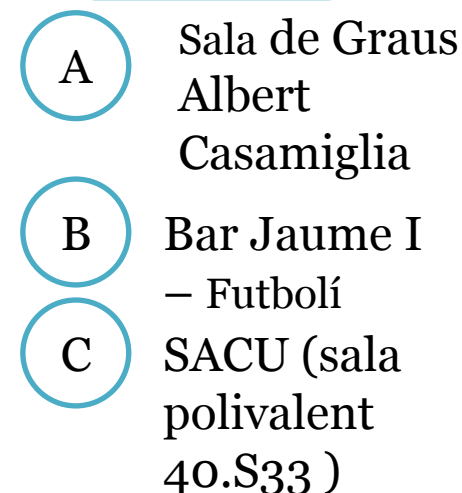
ACTIVITAT 2
AULES
(COMP.
METODOLÒGIQUES)

GRUP 2
(15 persones)

ACTIVITAT 3
ESPAIS
(COMP.
CONTEXTUALS)

GRUP 3
(15 persones)

Activitat 1: Competències informacionals

Grup 1

A

B

C

A l'inici de l'activitat es donarà una llista amb 3 referències bibliogràfiques a cada subgrup, que s'haurà d'encarregar de buscar-los fent ús dels ordinadors.

A dins de cada llibre hi trobaran un retall de cartolina.

Coordinació: personal
CRAI – Biblioteca

Activitat 2: Competències metodològiques

Grup 2

A

B

C

En aquesta activitat, l'alumnat veurà i experimentarà les diferents metodologies docents que es duen a terme a la universitat.

Cadascun dels subgrups A B C visitarà una aula per separat, on es duran a terme tres activitats diferents.

Coordinació: professorat

Activitat 2: Competències metodològiques

Hi haurà tres tipus d'aula:

A

B

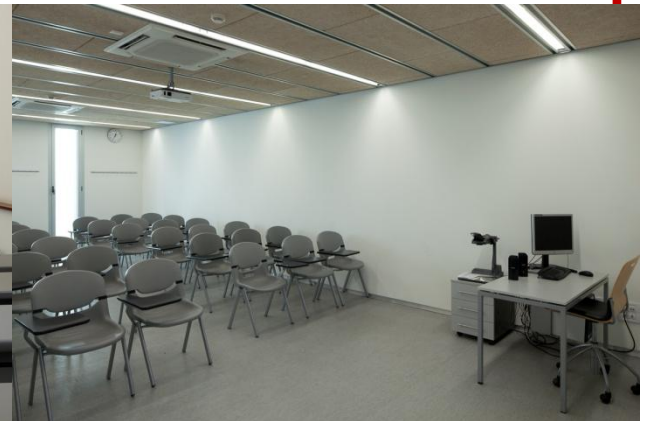
C

Edifici Roger de Llúria
Aula 40.150

Edifici Jaume I
Aula 20.061

Edifici Ramon Turró
Aula 13.007

Activitat 2: Competències metodològiques

A

Edifici Roger de Llúria
Aula 40.150

1 docent

Els alumnes visualitzaran un seguit de fragments de vídeos (un d'ells un MOOC) que mostraran les diferents metodologies docents que es duen a terme dins les aules universitàries.

En acabar, el docent preguntarà als alumnes quin és el tipus de metodologia docent que troben més interessant per aprendre nous continguts.

Després, els hi donarà un retall de cartolina.

Activitat 2: Competències metodològiques

B

Edifici Jaume I
Aula 20.061

1 docent

L'activitat es durà a terme a partir d'una presentació power-point amb la qual els alumnes hauran de reflexionar sobre els diversos mètodes docents que han estat treballant al llarg del trimestre.

El professor és el que ha de dinamitzar l'activitat.

Si els alumnes segueixen la presentació adequadament, se'ls hi donarà el respectiu tros de cartolina.

Activitat 2: Competències metodològiques

C

Edifici Ramon Turró
Aula 13.007

1 docent

El docent establirà un diàleg amb els alumnes en relació a la metodologia que es du a terme en aquella aula.

Farà una sèrie de preguntes com ara:

Quin tipus de classes creieu que es fan aquí?

Penseu que és un bon espai per treballar en grup?

De quins recursos disposa el professor en aquesta aula? (projector, pissarra...)

Seguidament, es durà a terme una dinàmica a partir d'unes fotografies que mostren diferents tipus de metodologies docents.

Si els alumnes contesten encertadament, rebran un retall de cartolina.

Activitat 3: Competències contextuais

Grup 3

A

B

C

Aquesta activitat té com a objectiu que els estudiants experimentin com moure's per la universitat, visitant diversos espais.

A dins de cada espai, els estudiants participants els hi parlaran una mica de la participació estudiantil a la universitat, i de quines maneres poden participar.

Coordinació: estudiants participants (delegats/des, consell d'estudiants...) i SACU

Activitat 3: Competències contextuais

Els i les estudiants de batxillerat visitaran tres espais:

A

Sala de Graus Albert Calsamiglia

Visualització d'un vídeo sobre el sistema universitari català

B

El bar de Jaume I

Diàleg informal amb delegats/des en una taula al costat del bar. Es pot parlar dels diferents tipus d'estudis i interessos.

C

SACU (sala polivalent 40.S33)

Es dóna un tríptic informatiu sobre les diferents activitats que es duen a terme.

Cloenda i agraïments

Posada en comú i interpretació de les frases que han sorgit. Els tres portaveus de cada grup i el seu respectiu voluntari referent pugen dalt de l'escenari on hi haurà tres panells que diran: persisteix!, mira lluny! i aprèn! Cadascun dels grups haurà d'enganxar la seva frase en un dels panells.

Implicació de les tutores per dinamitzar l'activitat.

Reflexió sobre la visita i agraïments.

Administració del qüestionari.

Coordinació:
Membres del projecte

EL TREBALL DE RECERCA DE BATXILLERAT

INS. MILÀ I FONTANALS
CURS 2014-15

El treball de recerca

El treball de recerca consisteix en un conjunt d'activitats organitzades de cara a la investigació d'un tema. És obligatori, té el valor de dos crèdits i representa el 10% de la nota final de Batxillerat. Com totes les matèries del Batxillerat, cal aprovar-lo per obtenir-ne el títol. Un cop superat, no cal repetir-lo.

1. Objectius:

A través del treball de recerca has d'assolir una sèrie d'objectius:

- 1.1. Saber trobar una qüestió o identificar un problema per investigar amb els mitjans de què disposem.
- 1.2. Aprofundir en aquells conceptes en què es fonamenta la recerca i formular hipòtesis que permetin orientar la investigació.
- 1.3. Dissenyar un pla de recerca, adoptant una metodologia adequada al tipus d'investigació.
- 1.4. Obtenir informació tractant les dades de manera que sigui possible interpretar-les i treure'n conclusions per tal de contestar la pregunta o resoldre el problema que estem investigant, comprovant les hipòtesis prèvies.
- 1.5. Manifestar esforç, responsabilitat i regularitat en la realització de les tasques.
- 1.6. Organitzar la pròpia feina i tenir iniciativa per resoldre els problemes que es puguin plantejar.
- 1.7. Comunicar per escrit el resultat del treball de recerca realitzat, de forma que s'expressi de manera clara, coherent i ben estructurada què s'ha investigat, com s'ha investigat, el resultat i les conclusions.
- 1.8. Expressar-se per escrit de forma correcta, clara, amb un vocabulari i un registre adient.
- 1.9. Exposar oralment i en públic el treball realitzat, de manera que es comuniqui explícitament la investigació, el mètode de treball, els resultats i les conclusions.

2. Calendari:

Mentre cursos 1r de Batxillerat:

Abril	Elecció del tema i de la tutoria. Lliurament a la tutora de la fitxa corresponent.
Maig	1a entrevista. Planificació general del procés a seguir. Esquema inicial del treball
Juny	2a i 3a entrevistes. Inici de la recollida d'informació: fitxes bibliogràfiques, fitxes tècniques. Concreció de la feina a fer a l'estiu, p.e. consultes o enquestes. 1ª Sessió d'Avaluació Formativa I.
Juliol	El centre resta obert amb la possibilitat de reunir-te amb el tutor/a i d'utilitzar ordinadors i biblioteca.

Mentre cursos 2n de Batxillerat:

Setembre	4a entrevista. Seguiment
Octubre	5a entrevista. Seguiment. 2ª sessió d'Avaluació Formativa I
Novembre	6a entrevista. Seguiment i redacció de l'esborrany del Treball
Desembre	Elaboració definitiva del Treball. Lliurament al tutor: divendres 12 Sessió d'Avaluació Formativa II
Gener 2015	Data límit per al lliurament del treball escrit: dimecres 14 Exposicions orals: dimecres 21 i 28.
Febrer 2015	Avaluació Final: dimecres 4 de febrer.

3. Tipus de treball:

Per tal que el treball no sigui una mera còpia, tots els treballs tindran una part de realització personal que pretindrà confirmar o refutar una hipòtesi prèvia.

- 3.1. Observació directa: treballs de camp d'observació de fauna, flora, arxiu gràfic dels edificis històrics d'un barri.
- 3.2. Observació experimental: treballs senzills de biologia, física, química, electrònica, etc.
- 3.3. Observació documental: l'estudi d'una determinada publicació o d'un tema a través de la premsa.
- 3.4. Tècniques d'enquesta.
- 3.5. Combinació dels anteriors.
També es podrà tractar de delimitar “l'estat de la qüestió” traient conclusions sobre el tema triat.
- 3.6. Treballs bibliogràfics.
- 3.7. Altres: construccions de maquetes, programes informàtics, webs, arxius fotogràfics, vídeos.

4. Assignació de temes:

Durant el mes d'abril has de triar el tema i el professor o professora que et dirigirà el treball. Hauràs de triar un dels treballs proposats pels diferents departaments de l'institut i hauràs de parlar amb un professor o professora del departament perquè t'indiqui qui serà el que te'l dirigirà. Si tens una idea molt definida del treball que vols fer i no coincideix amb cap de les propostes hauràs de presentar el teu projecte, ben definit, al professor o professora que penses que te'l pot dirigir. Si no tens ni idea de què fer, parla amb la teva tutora de curs o amb la coordinadora de Batxillerat.

5. Procés d'investigació:

Un cop triat el tema, hauràs de dissenyar el procés d'investigació que seguiràs. Tot i que el tema que triïs pot implicar algunes diferències, podem establir unes quantes etapes en tot procés d'investigació:

Etapa 1: La pregunta inicial: **Què vull saber?**

Etapa 2: **Què se'n sap?** L'exploració. Les lectures. Les entrevistes exploratòries

Etapa 3: La problemàtica.

Etapa 4: La construcció del model d'anàlisi. Hipòtesis

Etapa 5: **Com ho puc saber?** L'observació.

Etapa 6: L'anàlisi de la informació.

Etapa 7: **Per què pot servir?** Les conclusions.

6. Característiques del treball escrit:

El text ha de ser correcte a nivell **sintàctic** (frases ben construïdes), **semàntic** (significats correctes, precisos i coherents) i **ortogràfic** (sense faltes).

Quant a l'ortografia, resulta gairebé imprescindible usar un corrector ortogràfic (i si pot ser, també gramatical) automàtic, que la majoria de processadors de textos ja incorporen.

El treball ha de constar, com a mínim, de:

- Introducció: explicaràs per què vas decidir investigar la qüestió i la metodologia emprada.
- Desenvolupament del tema.
- Conclusions
- Referència a les fonts d'informació: bibliografia, fonts documentals, webs, etc.
- Annexos amb el material utilitzat en la investigació (fitxes, enquestes, fulls d'observació, etc.)

Característiques formals

El presentaràs mecanografiat per una cara, interlineat d'1,5, amb lletra arial 12, marges de 2,5 cm. i en fulls DIN A4. Tindrà una portada on constarà el títol del treball, el nom de l'alumna/e i de la tutora o tutor i el curs. Tindrà un índex paginat. Si es considera necessari es podrà presentar annex el material utilitzat en la investigació: enquestes, fulls d'observació, entrevistes, material audiovisual, etc.

L'extensió aproximada serà de 25 o 30 pàgines. En casos d'alumnat nouvingut, i a criteri del tutor-a, el Treball podrà ser més breu.

En presentaràs dos exemplars. Un cop feta la presentació, un se't retornarà i l'altre romandrà arxivat a la Biblioteca del centre.

7. Cites:

Si has de citar algun fragment, és a dir, copiar-lo literalment, has de seguir unes normes:

Posaràs la cita entre cometes. Quan l'acabis, en una nota a peu de pàgina, n'indicaràs la procedència. Ex.:

"Es recomana no inflar la bibliografia, i citar únicament els documents llegits, fullejats o consultats"¹

Si immediatament després tornes a citar la mateixa publicació, no cal tornar a fer la referència completa. N'hi ha prou amb una de les següents abreviatures:

Ibidem, p. 79 o bé *Op. cit.*, p 79.

També es pot citar a continuació del fragment amb un paréntesi on s'indica l'autor i l'any.

Exemple: "Es recomana no inflar la bibliografia, i citar únicament els documents llegits, fullejats o consultats" (De Puig, 1995)

8. Bibliografia:

És l'apartat que recull i identifica tots els documents citats en el treball -llibres, articles i documents diversos-, i els no citats, però que s'han utilitzat.

Fes-ne una llista ordenada alfabèticament pel nom de l'autor/a, amb les següents característiques:

Llibres:

La ressenya bibliogràfica es fa de la següent manera:

- COGNOM DE L'AUTOR, Nom de l'autor. *Títol del llibre*. Lloc d'edició, Editorial, any. Extensió del llibre. Número ISBN.

Ex.:

De Puig, Irene. *Com fer un treball escrit*. Barcelona, Ed. Octaedro, 1995. 96 p. ISBN 8480631481

- Si cites més d'un llibre de la mateixa persona, ordena'ls per ordre cronològic.
- Si hi ha **d'un a tres autors**, s'indican separant-los per un punt i coma.

Ex.:

COROMINA, Eusebi; CASACUBERTA, Xavier; QUINTANA, Dolors. *El treball de recerca*. Vic, 2000. Ed. Eumo. 181 p. ISBN: 84-7602-596-3

- Si hi ha **més de tres autors**, només s'ha d'indicar el primer o els primers dos o tres. La resta es poden ometre. Si s'ometen un o més noms, s'afegeix a l'últim l'abreviatura "*et al.*"

Ex.:

CONTRACTOR, M.R., et al. *Les grans tradicions populars: ombres i titelles*. Barcelona: Publicacions de l'Institut de Teatre, 1982. ISBN 84-297-1297-6.

Articles de revistes:

Cognoms, Nom. "Títol entre cometes", *Nom de la publicació en cursiva o subratllat*. número, data, pàgines.

Exemple:

Monfort, Remei. "Diners electrònics. Ús i abús de les targetes intel·ligents." *El Temps*, núm. 256, 15-21 de maig de 1989, p28-29.

¹ De Puig, Irene. *Com fer un treball escrit*. , Barcelona, 1995. p. 76

Publicacions en sèrie:

Actes del Primer Col·loqui...

Altres fonts:

- Video:
El reciclatge del vidre [videocasset VHS] Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Centro Envase de Vidrio, 1990. 10 min.
- CD-ROM:
Tarraco: viatge a una ciutat romana. Barcelona: Barcelona Límit Electrolibres. Museu Nacional Arqueològic de Tarragona. ICE de la UB, 1994.
- Internet
UNIVERSITY OF NEW MEXICO. *Printing Terms Dictionary* [en línia]
HIPERVÍNCULO "<http://uniprint.com/terms/a.htm>"
<http://uniprint.com/terms/a.htm> [consulta 17/02/2001]
Tingues en compte que la informació penjada a Internet no està sotmesa a cap mena de control, qualsevol pot penjar-hi qualsevol cosa. Per això, abans d'utilitzar-la, consulta amb la teva tutora o tutor.

9. Guió orientatiu per a l'exposició oral:

Un cop lliurat el treball escrit, n'hauràs de fer una petita exposició oral d'uns 15 minuts (mínim 10, màxim 20 minuts). No es tracta de resumir el treball en aquest temps sinó de destacar-ne els aspectes més significatius. Un guió possible seria el següent:

1. Objectius del treball: Has d'explicar breument per què vas triar aquest tema, quina era la pregunta inicial i què volies demostrar o trobar.
2. Metodologia emprada: Una breu descripció del disseny d'investigació plantejat.
3. Continguts. Una breu descripció del treball.
4. Conclusions sobre el contingut i sobre la realització del treball: Aquí destacaràs les conclusions més significatives, els nous camins o nous interrogants que se t'han plantejat i faràs una breu valoració del que t'ha aportat l'execució del treball.

10. Organització de les exposicions públiques dels treballs de recerca:

La tutora o tutor del treball determinarà si s'accedeix o no a la seva lectura pública. És a dir, aquesta serà un reconeixement de la vàlua del treball fet.

L'exposició oral es puntuarà sobre 3 punts (vegeu pàgina 7)

L'organitzarà el tutor/a

Es farà els darrers dimecres de gener del 2015.

És oberta a professorat i alumnat, especialment al de 1r de Batxillerat.

Es faran diferents lectures alhora en espais especialment destinats (Biblioteca, Aulal 011)

11. Avaluació

Formativa I, II + del Treball + de l'Exposició Oral . 4+3+3 punts respectivament .

Avaluació Formativa

Durant l'elaboració del treball les tutories comptaran amb una fitxa (vegeu pàg. 10) per realitzar el seguiment del procés. Com que el procés de recerca i el rigor metodològic emprat és tan important com el producte final, hauràs d'assistir a totes les entrevistes que acordis amb la tutora o tutor del treball. Tindràs un full amb les dates de les sessions a què has assistit firmades. Aquest serà un element fonamental per a l'avaluació del treball. En cas negatiu pot impedir l'exposició oral.

Fixa't en els aspectes que s'avaluaran, no es tracta d'avaluar el contingut del treball sinó el procés d'elaboració .

La puntuació de l'Avaluació Formativa serà sobre un màxim de **4 punts** : **1,5** sobre la feina feta durant el darrer trimestre de 1r Batxillerat , **1** sobre la feina feta a l'estiu , **1,5** sobre la feina del primer trimestre de 2n Batxillerat .

Hi haurà tres sessions d'Avaluació Formativa : juny , octubre i desembre de 2014 .

Avaluació de Treball i Avaluació de l'Exposició Oral

Al gener, un cop lliurat el treball escrit, es realitzarà l'avaluació del contingut del treball (sobre 3 punts) i, si és molt insuficient no se'n podrà fer exposició oral.

L'exposició oral també compta 3 punts.

L'avaluació del treball escrit i de l'exposició oral, la farà un tribunal. El compondran dos o tres professores o professors, un dels quals serà qui t'hagi dirigit el treball.

La puntuació global del treball serà de **5 punts** si no hi ha Exposició Oral degut a alguna d'aquestes causes :

- Procés d'elaboració deficient.
- Mala realització del treball.
- Presentació fora de termini (i haver aprovat tot el 2n de Batxillerat)

11.1. Avaluació formativa:

Aspectes generals de la recerca (hàbits de treball). Val 4 punts o 3 si no hi ha cap part creativa.

La fa la tutora o tutor.

Aspectes avaluats	Nota
Elaboració d'una hipòtesi de treball Concreció i delimitació del tema a tractar Tria de procediments idonis de recerca de la informació Creativitat en l'aplicació de recursos	1 punt
Esforç, rigor, constància i regularitat Informació continuada de les diferents etapes del Treball Justificació d'un mínim de 6 entrevistes amb el tutor/a Justificació d'un major nombre d'entrevistes (mínim de 3 més)	1 punt

Capacitat de treball ben fet i d'extracció de dades significatives Capacitat d'analitzar les dificultats sorgides en el procés Capacitat de canviar de procediments i de trobar recursos alternatius Capacitat d'integració de resultats no esperats	1 punt
Capacitat d'obtenció de resultats Grau d'autonomia Seguiment de la metodologia: treball de laboratori, de camp, enquestes... Ús de recursos informàtics	1 punt

11.2. Treball escrit. Val 3 punts**La fa el Tribunal**

Aspectes avaluats	Nota
Aspectes formals: competència lingüística, adequació de vocabulari, capacitat de síntesi, aparell iconogràfic i gràfic, citacions, bibliografia, fons, webs i annexos	1 punt
Hipòtesi i conclusions	1 punt
Contingut: fil conductor lògic, claredat, complexitat i originalitat	1 punt

11.3. Exposició oral. Val 3 punts**El Tribunal en fa l'avaluació**

Aspectes avaluats	Nota
Aspectes formals: ordre lògic i coherent d'exposició, correcció i claredat, vocabulari adequat, esforç, com per exemple, fer-la en català, capacitat de síntesi i capacitat d'adequació al tema i al temps.	1 punt
Objectius i metodologia emprada. Conclusions	1 punt
Contingut	1 punt

11.4. Quantificació de la nota global

Després d'haver tingut en compte tots aquests aspectes, la qualificació global final ha de reflectir les situacions següents:

Nota	Aspectes del Treball
No aprovat	Treball no fet o bé no acceptat finalment pel tutor/a
5- Aprovat	Treball acceptat, però no exposat oralment per decisió del tutor/a
6- Bé	Treball exposat, però: inici tardà, seguiment poc satisfactori, completat precipitadament de cara al lliurament
7-8 Notable	Treball de nivell remarcable
9- Excel·lent	Treball molt bo en tots els seus apartats
10- Excel·lent	Treball de qualitats extraordinàries. Si s'escau, un de cada 10.

12. Altres informacions d'interès

Guia de recursos per al treball de recerca al Batxillerat.
Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona.

COROMINA, Eusebi; CASACUBERTA, Xavier i QUINTANA, Dolors (2000) *El treball de recerca*. Eumo Editorial. Vic.

Guia general sobre el TR

<http://www.edu365.cat/batxillerat/recerca/index.htm>
<http://www.xtec.es/iesfortpius/informacio/trebrec1.htm>
http://www.edu365.cat/aulanet/comsoc/treballsrecerca/treballs_04_05/d_index.htm
<http://www.edu365.com/batxillerat/comfer/recerca/>
<http://www.xtec.cat/web/curriculum/batxillerat/treballrecerca>

Exemples:

Títols i alguns exemples de TR

<http://www.xtec.es/centres/e3008456/treballreserca.htm>
<http://www.xtec.es/centres/a8045628/propostes.htm>
<http://www.amnistiacatalunya.org/edu/material/recerca/index.html>
<https://sites.google.com/a/mestral.org/tecnologies/treballs-recerca>

TR concrets:

energia solar tèrmica:

<http://www.xtec.es/~jrosell3/recerca/energiasolartermica/>

la casa sostenible

<http://www.xtec.es/ieslabisbal/fmarch/index.htm>

alimentar-se amb salut

<http://www.xtec.es/ieslabisbal/salut/index.htm>

recursos interessants

<http://www.xtec.es/~cterrass/>

13. Advertiment final

- Tingues present totes les recomanacions del dossier per dur a terme amb eficàcia i profit el TR. Respecta sobretot els terminis indicats al calendari.
- Segueix, durant el procés, totes les directrius que et farà el tutor/a.
- Recorda que és imprescindible aprovar el TR per poder obtenir el títol de Batxillerat i que equival al 10 % de la nota total.

Que tinguis sort!

FITXA D'ELECCIÓ DEL TREBALL DE RECERCA

Alumna/e _____

Curs _____

Modalitat _____

Tema _____

Seminari _____

Tutor/a del treball _____

Conformitat del professor o professora que dirigirà el treball de recerca.

Data

Omple aquesta fitxa i lliura-la a la teva tutora abans del 10 d'abril de 2013.
Si tens algun dubte, consulta amb el teu tutor/a o amb la coordinadora .

Alumne/a:

Tutor/a:

Títol del treball:

Observacions:

Data: Sig. Prof. Sig. Alumne/a

Observacions:

Data: Sig. Prof. Sig. Alumne/a

Observacions:

Data: Sig. Prof. Sig. Alumne/a

Observacions:

Data: Sig. Prof. Sig. Alumne/a

Observacions:

Data: Sig. Prof. Sig. Alumne/a

Observacions:

Data: Sig. Prof. Sig. Alumne/a

Observacions:

Data: Sig. Prof. Sig. Alumne/a